

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU

**STRATEGISET ILMAISKUT TARKASTELTUNA JOHN WARDENIN
KEHÄTEORIAN NÄKÖKULMASTA – CASE LIBANON 2006**

Kandidaattitutkielma

Kadetti
Tuomo Vilpponen

99. Kadettikurssi
Ilmasotalinja

Maaliskuu 2015

Kurssi Kadettikurssi 99	Linja Ilmasotalinja
Tekijä Kadetti Tuomo Vilpponen	
Opinnäytetyön nimi Strategiset ilmaiskut tarkasteltuna John Wardenin kehäteorian näkökulmasta – Case Libanon	
Oppiaine, johon työ liittyy Operaatiotaito ja taktiikka	Säilytyspaikka Maanpuolustuskorkeakoulun kurssikirjasto
Aika Maaliskuu 2015	Tekstisivuja 29 Liitesivuja 9

TIIVISTELMÄ

Ilma-ase on keskeisessä roolissa nykypäivän sodankäynnissä. Sen avulla on myös haettu ratkaisua terroristiorganisaatioiden ja ei-valtiollisten toimijoiden kanssa käydyissä kriiseissä. Israel käytti pääasiallisesti ilmavoimiaan vuonna 2006 Hizbollahia vastaan käydyssä sodassa. Tutkimuksen tarkoituksena on analysoida Israelin ilmavoimien strategisten ilmaiskujen vaikutusta toisessa Libanonin sodassa. Tavoitteena on tuottaa tietoa, joka auttaa määrittelemään Hizbollahin kaltaista järjestöä paremmin Wardenin kehäteorian avulla.

Tutkimus on laadullinen tapaustutkimus, jossa tutkimusmenetelmänä toimii teorialähtöinen sisällönanalyysi. Tässä tutkimuksessa analyysirunko on muodostettu John Wardenin kehäteorian viidelle kehälle. Tutkimuksen laadun parantamiseksi on soveltuvilta osin käytetty triangulaatiota, jossa on pyritty yhdistelemään kerättyjä lähteitä ja muodostamaan näin käsitys tapahtuneesta.

Hizbollah on terroristiorganisaatio, jolla on paljon valtaa Libanonin valtion sisällä. Tästä syystä se asettuu Wardenin kehille eri tavalla kuin perinteisesti nähty terroristiorganisaatio, jolla ei ole varsinaista jalansijaa valtiollisessa päätöksenteossa. Hizbollahin on tässä tutkimuksessa nähty asettuvan kehille lähes samalla tavalla kuin valtio. Israelin ei onnistunut vaikuttaa Hizbollahiin merkittävästi strategisilla ilmaiskuilla kriisin aikana. Hizbollahin johtajista ketään ei saatu surmattua eikä johtoyhteyksiin pystytty vaikuttamaan. Libanonin siviiliväestön tuki Hizbollahille voitaisiin nähdä säilyneen muuttumattomana kriisin jälkeen. Israelin strategiset ilmaiskut vaikuttivat kriisin aikana ainoastaan pitkän- ja keskipitkänmatkan rakettituleen, eikä lyhyemmän kantaman rakettitulen ampumista voitu kiistää kriisin missään vaiheessa.

Israelin, ja etenkin sen ilmavoimien, on laajalti nähty epäonnistuneen operaation toteutuksessa. Tässä tutkimuksessa päädyttiin laajalti samaan lopputulokseen. Israelin voidaan todeta tarkastelleen Hizbollahia hyvin johtajakeskeisenä organisaationa, mutta todellisuudessa sen taistelijasolut toimivat hyvin pitkälti itsenäisesti. Israelin ei myöskään onnistunut arvioida kriisin kestoa, eikä näin ollen asettanut sille mitään konkreettisia poliittisia tavoitteita. Tästä johtuen operaatiolle asetetut sotilaalliset tavoitteet olivat sangen irrallaan toisistaan ja tavoitteinen keskinäinen vaikutus oli vähäistä. Ainoastaan strategisten iskujen kollektiivisen kokonaisvaikutuksen voitaisiin nähdä aiheuttaneen painetta Hizbollahin johdon päätöksentekoon: Hizbollah muutti toimintatapaansa Israelin näkökulmasta parempaan suuntaan kriisin jälkeen, eikä jatkanut raketti-iskuja, kuten ennen kriisiä.

AVAINSANAT

ilmasota, ilmaisku, pommitukset, Warden, kehäteoria, Israel, Libanonin sota 2006, Hizbollah

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	TUTKIMUSASETELMA	3
2.1	TUTKIMUSTEHTÄVÄ	4
2.2	KÄSITTEET JA RAJAUKSET	5
2.3	MENETELMÄT	6
3	HIZBOLLAH	8
3.1	HIZBOLLAHIN JOHTO	9
3.2	TOIMINNALLE ELINTÄRKEÄT KOHTEET	10
3.3	TAISTELUMEKANISMI	11
4	ISRAELIN ILMAVOIMIEN STRATEGISET ILMAISKUT.....	13
4.1	ISKUT HIZBOLLAHIN JOHTOA VASTAAN.....	14
4.2	ISKUT ELINTÄRKEISIIN KOHTEISIIN.....	16
4.3	ISKUT LIBANONIN INFRASTRUKTUURIIN	18
4.4	ISKUT SIVIILIVÄESTÖÖN.....	19
4.5	ISKUT RAKETTIJOUKKOJA VASTAAN	21
5	PÄÄTELMIÄ.....	25
5.1	TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS.....	28
5.2	LISÄTUTKIMUKSEN TARVE	29

LÄHTEET

LIITTEET

STRATEGISET ILMAISKUT TARKASTELTUNA JOHN WARDENIN KEHÄTEORIAN NÄKÖKULMASTA – CASE LIBANON 2006

1 JOHDANTO

Länsimaat ovat usein hakeneet ratkaisua nykyaikaisille kriiseille ilma-ase painotteisesti. Joissakin tapauksissa länsimaat ovat tukeneet kriisiin jompaakumpaa osapuolta pelkästään ilma-aseella, eikä kriisialueelle itsessään ole ollut tarvetta sijoittaa joukkoja fyysisesti.

Vuonna 2006 Israel ja Hizbollah sotivat 34 päivää kestäneen kriisin ajan. Tätä sotaa on yleisesti kutsuttu toiseksi Libanonin sodaksi, vaikka Libanonin puolustusvoimat eivät varsinaisena osapuolena siinä olleetkaan.¹ Kriisi sai alkunsa, kun Hizbollah aloitti tarkkaan suunnitellun operaation ”True Promise”, jossa heidän tarkoituksenaan oli siepata Israelin puolustusvoimien sotilaita. Noin kaksikymmentä Hizbollahin sotilasta hyökkäsi partioimassa olleen israelilaispartion kimppuun Israelin ja Libanonin välisen rajavyöhykkeen pohjoispuolella. Hyökkäyksessä siepattiin kaksi ja surmansa sai kolme Israelin puolustusvoimien sotilasta.²

Israel vastasi tähän lähettämällä pataljoonan kokoisen pelastusryhmän siepattujen sotilaiden perään. Pataljoona joutui kuitenkin Hizbollahin suunnittelemaan ansaan ja Hizbollah surmasi neljä israelilaissotilasta³. Tähän Israel vastasi aloittamalla ennalta harjoitellun operaation, jossa Israelin ilmavoimat iskivät useisiin Hizbollahin johdon tärkeisiin kohteisiin, pitkän- ja keskipitkänmatkan raketinheitimiin sekä useisiin siltoihin ja teihin⁴. Tästä alkoi Israelin ilma- ja maaoperaatio ”Change of Direction”⁵, jonka hyökkäyksellisiin strategisiin ilmaiskuihin tässä

¹ Lambeth, Benjamin. S.: *Air Operations in Israel's War against Hezbollah: Learning from Lebanon and Getting It Right in Gaza*, RAND Corporation, Santa Monica, 2011, s.1

² Arkin, William M.: *Divining Victory, Airpower in the 2006 Israel-Hezbollah War*, Air University Press, Maxwell, 2007, s. 1

³ Arkin, (2007), s. 2

⁴ Lambeth, (2011), s. 21–22

⁵ Sama, s. 1

tutkimuksessa keskitytään. Operaatio oli hyvin pitkälti ilma-ase painotteinen ja maavoimien epäsuoraa tulta käytettiin pääasiallisesti omien maajoukkojen tukemiseen⁶

Israelia ja etenkin sen ilmavoimia on syytetty epäonnistuneesta operaation toteuttamisesta. Tutkimuksen tarkoituksena on analysoida Israelin ilmavoimien strategisten ilmaiskujen vaikutusta toisessa Libanonin sodassa. Tavoitteena on tuottaa tietoa, joka auttaa määrittelemään Hizbollahin kaltaista järjestöä paremmin Wardenin kehäteorian avulla.

⁶ Arkin (2007), s. 68–69

2 TUTKIMUSASETELMA

Ilma-aseen ilmasta maahan -kykyä on viimeaikoina tutkittu Suomessa taktisesta näkökulmasta, mutta Libanonin sodasta asiasta on hyvin vähän tutkimustietoa. Toisesta Libanonin sodasta on tehnyt tutkimuksen taktiikan näkökulmasta Jukka Nummenranta vuonna 2011, mutta se rajoittuu pelkästään maavoimien taistelun taktiseen tarkasteluun ja tukevia aselajeja on käsitelty vain ”niiden avatessa tilanteen ymmärtämistä”⁷. Timo Raatikainen on tutkinut ilmasta maahan -iskuja vuonna 2011 julkaistussa tutkielmassaan, jossa hän tarkastelee ilma-aseen käyttöä asymmetrisessä sodankäynnissä. Tutkielma ei kuitenkaan käsittele millään tavalla toista Libanonin sotaa.⁸ Ilma-aseen käyttöä on tutkinut myös Riku Rosti tutkimuksessaan ”*Länsimaisten risteilyohjusten kehitys ja käyttö viimeaikaisissa sodissa*” vuodelta 2007. Tutkimuksessa hän toteaa risteilyohjuksia käytettävän pääasiallisesti johtamiskohteisiin sekä kriittisiin infrastruktuurikohteisiin. Hänen tutkimuksensa kuitenkin rajoittuu vain Iso-Britannian ja Yhdysvaltojen viimeaikoina käymiin sotiin sekä pelkästään risteilyohjuksiin.⁹ Antti-Pekka Sipilä on tehnyt tutkimuksen ”*Venäjän ilmavoimien lähitulitukitoiminta Georgian sodassa*”, jossa kuitenkin tutkittava kohde, Venäjän ilmavoimat, on käyttänyt vanhentunutta kalustoa ja aseistusta. Tarkastelu on myös otsikon mukaan rajoittunut koskemaan pelkästään lähitulitukitoimintaa.¹⁰

Ilmasodista tehdyissä tutkimuksissa John Wardenin kehäteoria on ollut hyvin usein keskeisessä osassa. Esimerkiksi Petteri Kairinen käsiteli UAV:n käyttöä operaatio Iraqi Freedomin aikana Wardenin kehäteorian näkökulmasta kandidaatintutkielmassaan vuonna 2012¹¹. Myös Joel Jalojärvi on käyttänyt kyseistä kehäteoriaa tarkastellessaan stealth-kyvyn merkitystä Persianlahden sodassa tutkimuksessaan vuodelta 2014¹².

⁷ Nummenranta, Jukka: *Libanonin sota 2006 – Taktinen Tarkastelu*, Maanpuolustuskorkeakoulu, Helsinki, 2011, s.2

⁸ Raatikainen, Timo: *Ilma-ase epäsymmetrisessä sodankäynnissä*, Maanpuolustuskorkeakoulu, Helsinki, 2011

⁹ Rosti, Riku: *Länsimaisten risteilyohjusten kehitys ja käyttö viimeaikaisissa sodissa*, Maanpuolustuskorkeakoulu, Helsinki, 2007

¹⁰ Sipilä, Antti-Pekka: *Venäjän ilmavoimien lähitulitukitoiminta Georgian sodassa*, Maanpuolustuskorkeakoulu, Helsinki, 2012

¹¹ Kairinen, Petteri: *UAV:n käyttö operaatio Iraqi Freedom aikana John Wardenin kehäteorian näkökulmasta*, Maanpuolustuskorkeakoulu, Helsinki, 2012

¹² Jalojärvi, Joel: *Stealth-kyvyn merkitys Persianlahden sodassa Wardenin kehäteorian mukaan*, Maanpuolustuskorkeakoulu, Helsinki, 2014

2.1 Tutkimustehtävä

Tässä tutkielmassa käsitellään Israelin ilmaiskujen onnistumista Wardenin kehäteorian näkökulmasta. Wardenin kehäteoria on yksi yleisemmin käytössä olevista ilmasota-teorioista ja useat muut länsimaiset ilmasotateoriat juurtavat ajatuksensa Wardenin kehäteorian kaltaisesta ajatusmaailmasta. Tätä teoriaa käytetään myös osana Suomen Ilmavoimien ilmasotataktiikan opetusta.

Tutkimusongelmaa on lähestytty seuraavien tutkimuskysymysten kautta.

Päätutkimuskysymys:

Kuinka Israelin ilmavoimien strategiset ilmaiskut onnistuivat John Wardenin kehäteorian näkökulmasta vuoden 2006 Libanonin sodassa?

Alatutkimuskysymykset:

Miten Hizbollah sijoittuu Wardenin kehille?

Mihin Wardenin kehäteorian mukaisiin kohteisiin Israel iski toisessa Libanonin sodassa?

Aiemmin esitettyjen perusteluiden vuoksi Wardenin kehäteoria on valikoitunut tutkimuksen pääteoriaksi. Tutkimuksessa avataan Wardenin kehäteoriaa ja sen käsitteitä olennaisilta osilta. Myös Hizbollah on sijoitettu tutkimuksessa Wardenin kehille, jotta Israelin ilmaiskut olisivat jaoteltavissa ymmärrettävästi noille samoille kehille. Strategisista iskuista tutkimuksessa on avattu kehillä olevat kohteet ja iskujen aikaan saamat vaikutukset. Nämä muodostavat yhdessä kappaleet, joista johdetaan vastaus tutkimuksen päätutkimuskysymykseen. Päätutkimuskysymykseen on vastattu johtopäätöksissä, jossa on analysoitu iskujen vaikutuksien ja niiden tavoitteiden kohtaamista sekä iskettyjen kohteiden merkitystä kehäteorian mukaan. Tutkimuksen liitteenä on kartta (Liite 1), josta käyvät ilmi keskeiset tapahtumapaikat, helpottamaan tutkielman seuraamista. Myös John Wardenin kehäteoriaa on avattu liitteessä kaksi.

2.2 Käsitteet ja rajaukset

Strategisilla ilmaiskuilta tarkoitetaan tutkimuksessa nimenomaan hyökkäyksellisiä strategisia ilmaiskuja, joissa on isketty vastustajan strategisen tason voimanlähteeseen tai muihin voimanlähteisiin läheisesti liittyviin tekijöihin. Tässä tutkimuksessa se tarkoittaa, että kaikki ilmaiskut, joilla pyritään tuottamaan Wardenin kehäteorian mukainen haluttu vaikutus, nähdään strategisina ilmaiskuinä. Käytännössä tämä tarkoittaa iskuja sellaisiin kohteisiin, jotka luovat painetta vastustajan johtoelimelle lopettaa kriisi tai haittaavat vastustajan toimintaa merkittävästi. Näin esimerkiksi lähitulituki jää käsitteen ulkopuolelle, mutta laajamittaiset pommitukset vihollisen joukkoja vastaan kuuluvat tutkimuksessani strategisiin ilmaiskuihin, koska tällaiset pommitukset oikein toteutettuna ovat osa Wardenin kehäteorian mukaan tuotettua operaatiota. Käytännön esimerkkinä strategisista ilmaiskuidä voidaan käyttää Yhdysvaltojen suorittamia ilmaiskuja operaatio Desert Stormin alkuhetkillä, joilla pyrittiin tuhoamaan vihollisen ilmapuolustus. Ensin vihollisen tärkeimmät tutkat tuhottiin ohjuksilla. Näiden tuhottujen tutkien puute loi ”pimeän kohdan” Irakin ilmavalvontaan, jota pitkin Yhdysvaltojen hävittäjät iskivät huomaamatta irakilaisiin ilmatorjunnan ohjuslavetteihin tuhoten niistä kaikkein kriittisimmät. Tämä mahdollisti ilmaiskut irakilaiseen operaatiokeskukseen, joka tuhottiin iskussa toimintakyvyttömäksi.¹³

Hizbollahilla tarkoitetaan Libanonissa toimivaa järjestöä kaikkine sen osineen eikä eroa poliittiselle puolueosalle ja sotilaalliselle siivelle tehdä. Tämä siksi, että ilman lisätutkimusta on lähes mahdoton tietää, missä määrin Hizbollahin poliittinen puolue on esimerkiksi vastuussa sotilaallisen siiven teoista.

Tutkimus on rajattu koskemaan vain Israelin ilmavoimien tekemiä strategisia ilmaiskuja Libanonin sodassa 2006, joka alkoi kyseisenä vuonna 12. heinäkuuta ja päättyi 14. elokuuta samana vuonna. Tutkielman kohteena ovat ilmaiskujen kohteet ja -iskujen arvioitu vaikutus vihollisen toimintaan. Tutkielmassa ei käsitellä tapoja tai taktiikoita, joilla asevaikutus on saatu aikaan. Taktiset periaatteet on jätetty tutkielman ulkopuolelle eikä tämä toisikaan lisäarvoa kehäteorian tarkastelulle. Tutkielmassa ei oteta kantaa, mihin kohteisiin iskuissa olisi tullut iskeä, sillä tutkielman tavoitteena on ainoastaan tutkia suoritettujen iskujen vaikutuksia. Näin ollen tutkimuksessa on pääasiallisesti keskitytty Hizbollahin reagointiin ja toimintakykyyn kriisiä ennen, sen aikana ja sen jälkeen.

Tutkimuksessa ei tulla ottamaan kantaa politiikkaan eikä sotaan johtaneisiin syihin. Aseellisiin selkkauksiin sodan ulkopuolella on viitattu vain lyhyesti, jotta voitaisiin vertailla Hizbolahin toiminnan muutoksen tasoa.

2.3 Menetelmät

Tutkimus on laadullinen tapaustutkimus, jossa tutkimusmenetelmänä toimii teorialähtöinen sisällönanalyysi. Tapauksena tutkimuksessa toimii Israelin ilmavoimien käyttö Libanonin sodassa 2006 ja tutkimuksen kohteena ovat Israelin ilmavoimien suorittamat strategiset ilmaiskut. Teorialähtöinen tarkastelu pohjautuu John Wardenin kehäteoriaan.

Tässä tapaustutkimuksessa lähteenä on käytetty arkistolähteitä, raportteja ja muita kirjallisia lähteitä. Toisesta Libanonin sodasta on saatavilla teoksia myös ilmasodankäynnin näkökulmasta, jolloin tämä tutkimusmenetelmä tuntuu kaikkein luontevimmalta. Erilaiset aineiston tietoturvarajoitteet ovat kuitenkin rajoittaneet saatavilla olevan aineiston määrää. Toisesta Libanonin sodasta ei myöskään ole tehty paljoa laajoja tarkasteluja pelkästään ilmasodan käynnin näkökulmasta, mikä osaltaan rajoittaa aineiston määrää. Myös sotaan liitetyn politiikan vuoksi, jotkin lähteet ovat sangen puolueellisia kannoissaan. Toisaalta tällaiset rajoitteet on joissakin tutkimuksissa hyväksyttävä¹⁴. Tässä tutkimuksessa on kuitenkin pyritty mahdollisimman objektiiviseen tarkasteluun tutkittavasta aiheesta. Jouni Tuomin ja Anneli Sarajärven tuottamassa oppikirjassa *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi* kuvataan sisällönanalyysia seuraavasti: ”Sisällönanalyysi perustuu tulkintaan ja päättelyyn, jossa edetään empiirisestä aineistosta kohti käsitteellisempää näkemystä tutkittavasta ilmiöstä.”¹⁵ Sisällönanalyysissä on tarkoituksena tuottaa tietoa tutkittavasta ilmiöstä tiivistetysti ja yleistetysti. Tässä tutkimusmenetelmässä olisi myös pyrittävä siihen, että kerätty aineisto olisi järjestelty johtopäätösten tekoa varten, eikä varsinaista kerättyä aineistoa tule esittää johtopäätöksinä.¹⁶ Teorialähtöisessä sisällönanalyysissä analyysin luokittelu tehdään teorian pohjalta¹⁷. Tässä tutkimuksessa analyysirunko on muodostettu kehäteorian viidelle kehälle.

¹³ Lambeth, Benjamin S.: *The winning of air supremacy in operation Desert Storm*, RAND, Santa Monica, 1993, s.2

¹⁴ Huttunen, Mika ja Metteri, Jussi: *Ajatuksia taktiikan ja operaatiotaidon laadullisesta tutkimuksesta*, Maanpuolustuskorkeakoulu, Helsinki, 2008, s.132

¹⁵ Tuomi, Jouni ja Sarajärvi, Anneli: *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*, Kustannusosakeyhtiö Tammi, Helsinki, 2002, s. 115

¹⁶ Tuomi (ja muut 2002), s. 105

¹⁷ Sama, s. 116

Aineiston keruumenetelmät eivät ole keskeisessä roolissa tapaustutkimuksessa, vaan olennais-
ta on millä tavalla johtopäätöksiä johdetaan. Keskeisessä roolissa on myös, että tapaustutki-
mus on luotu käyttämällä useita lähteitä ja näistä tulisi yhdessä tutkijan omien ajatuksien
kanssa muodostua looginen päättelyketju, jota lukija pystyy seuraamaan.¹⁸ Tähän on tutki-
muksessa pyritty rakentamalla tutkimuksen rakenne niin, että se mukailee mahdollisimman
pitkälle Wardenin kehäteorian rakennetta. Tapaustutkimuksen toimiessa tutkimusmenetelmä-
nä tutkimustuloksia ei yleistetä. Tutkimuksen laadun parantamiseksi on soveltuvilta osin käy-
tetty triangulaatiota, jossa on pyritty yhdistelemään kerättyjä lähteitä ja muodostamaan näin
käsitys tapahtuneesta¹⁹.

¹⁸ Huttunen (ja muut 2008), s. 131

¹⁹ Sama, s. 58

3 HIZBOLLAH

Jotta voitaisiin paremmin ymmärtää Israelin hallituksen ja puolustusvoimien toimintaa, voimankäytönkohteiden valintaa ja sodan tavoitteita, on syytä ensin hieman tarkastella Hizbollahia organisaationa. Hizbollah (Jumalan puolue) on järjestö, joka on yksi suurimmista poliittisista puolueista ja sosiaalisista vaikuttajista Libanonissa. Yksi sen itselleen asettamista päätehtävistä on Israelin tuhoaminen, Jerusalemin vapauttaminen ja islamistisen hallinnon palauttaminen Libanoniin.²⁰ Useat länsimaat luokittelevat Hizbollahin terroristijärjestöksi. Euroopan Unioni luokittelee vain Hizbollahin sotilaallisen organisaation terroristijärjestöksi.²²

Hizbollah sai alkunsa vuonna 1982 vastalauseena Israelin Libanonin miehitykselle. Se muodostui monesta Israelin vastaisesta ryhmästä ja sen perustamisessa auttoi Iranin vallankumouskaarti, joka on myös auttanut Hizbollahia rahallisesti sekä materiaalisesti vuosien varrella. Poliittista valtaa organisaatio alkoi saavuttaa 1990-luvun alussa vastustamalla Israelin miehitystä, ajamalla aktiivisesti Libanonilaisten sotavankien vapauttamista ja vaatimalla kiisteltyjen Shebaan viljelyalueiden palauttamista Libanonille.²³ Hizbollahilla oli sodan alkaessa 14 jäsentä Libanonin parlamentissa ja kaksi ministeriä kabinetissa.²⁴

Hizbollahin tapa taistella organisaationa on hyvin erilainen kuin länsimaisten valtioiden. Sen keskeinen strategia on ”victory through non-defeat”, eli vapaasti suomennettuna: voittoon tappiottomuuden kautta.²⁵ Tämä tarkoittaa sitä, että niin kauan kuin organisaatio on olemassa ja sitä ei saada tuhottua, näyttäytyy se voittajana taistelussa. Tämä perustuu siihen että Hizbollah on enemmän aate kuin valtio, jolloin sen olemassaolo perustuu enemmän ajatusmaailmalle ja ideologialle kuin instituutiolle. Näin ollen pelkällä sotilaallisella vaikuttamisella tämän kaltaista organisaatiota ei hyvin todennäköisesti saada tuhottua.

²⁰ Arkin (2007), s. 19

²¹ Cordesman, Anthony H., Sullivan, George, ja Sullivan, William D.: *Lessonsof the 2006 Israeli-Hizbollah War*, Center for Strategic and International Studies, Washington, D.C., 2007, s. 33

²² The Jerusalem Post: EU places Hizbollah military wing on terror blacklist, 22.7.2013, <http://www.jpost.com/International/EU-ministers-agree-to-blacklist-military-wing-of-Hezbollah-320639>, 5.2.2015

²³ Arkin (2007), s. 19–20

²⁴ Sama, s. 21

²⁵ Olsen John Andreas: *A History of Air Warfare*, Potomac Books, Inc., Washington, D.C., 2010, s. 315

3.1 Hizbollahin johto

Hizbollahia on johtanut vuodesta 1992 alkaen Hassan Nasrallah, jonka katsotaan olevan Hizbollahin virallinen johtaja. Hän on johtoportaan ja Jihad-neuvoston puheenjohtaja. Organisaation sotilaallisen yksikön johtorakenne koostuu neljästä alueellisesta johtoportaa: Hizbollahin päämaja ja erikoisjoukkoyksikkö, eteläinen hallintoalue, perämerialueiden aluehallinto ja Bekaan hallintoalue. Hizbollahin päämaja sijaitsi ennen sotaa Beirutissa, Libanonin pääkaupungissa. Sen alaisuudessa toimivat myös strategiset pitkänmatkan rakettiyksiköt, UAV-yksikkö, ilmapuolustusyksiköt ja meripuolustusyksiköt. Eteläinen hallintoalue oli vastuussa lyhyenkantamanraketeista ja Israelin maahyökkäyksen vastustamisesta, ja näin ollen tälle alueelle oli sijoitettu myös suurin osa taistelijoista. Peräalueen hallintoalue vastasi pitkänmatkanraketeista. Bekaan hallintoalue oli pääasiallisesti vastuussa taistelijoiden kouluttamisesta ja logistisista järjestelyistä.²⁶²⁷

Hizbollahin päämaja sijaitsi ennen sotaa pääasiallisesti Beirutin Haret Hreik -lähiössä, jossa kulkemista organisaatio itse rajoitti. Tällä alueella sijaitsi niin asevoimille suunnattuja rakennuksia kuin hallinto- ja asuinrakennuksia. Hizbollahin asejärjestöjen käytössä oli mm. operatiokeskus, esikunta, mediakeskus (Al-Manar ja Al-Nour mediajärjestöt, jotka lähettivät lähettyksiä omilla tv- ja radio-kanavilla) sekä sen johdon ja operaattoreiden käytössä olevia asuntoja.²⁸ Myös Nasrallah asui tällä alueella²⁹. Hizbollahin johto käytti tiheästi omaan tiedotukseen ja propagandan levitykseen Haret Hreik -alueella toimivaa Al-Manar televisiokanavaa. Alueella sijaitsivat kanavan toimistot, studio ja lähettimiä. Sen on sanottu olevan organisaation johtajien pääkanava tiedon levittämiseen. Kanavalla on arveltu olevan maailmanlaajuisesti satteliittiyhteyden välityksellä noin 200 miljoonaa katsojaa.³⁰ Al-manar televisiokanavan avulla pyritään vaikuttamaan vahvasti yleiseen mielipiteeseen organisaatiosta ja vihollisesta, mikä on Hizbollahin toiminnalle keskeistä. Jos Libanonin kansa suurissa määrin kokisi Hizbollahin tekevän vääryyksiä, ei sillä olisi niin hyviä edellytyksiä toimia ja olla olemassa Libanonin sisällä.

²⁶ Arkin (2007), s.23–24

²⁷ Lambeth (2011), s. 15

²⁸ Arkin (2007), s. 24

²⁹ Lambeth (2011), s. 15

³⁰ Arkin (2008), s.112

Nämä toiminnot kuuluvat selvästi Wardenin kehillä keskeisimmälle kehälle, sillä niillä ohjataan Hizbollahin tavoitteita ja päämääriä. Johtoelimen tehtävä on johtaa organisaation tavoitteiden saavuttamista ja perustella järjestön olemassaoloa Libanonissa.

3.2 Toiminnalle elintärkeät kohteet

Hizbollahin on väitetty saavan rahallisen tukensa, sotilaallisen koulutuksensa ja aseistuksensa pääasiallisesti Iranilta ja jossain määrin myös Syyrialta. Näiden maiden on väitetty toimittavan Hizbollahille eri tarkoituksiin soveltuvia aseita: raketteja, panssarintorjuntaohjuksia, ilmatorjuntatykkejä ja -ohjuksia, käsiaseita ja merelliseen taisteluun sopivaa kalustoa.³¹ Aseiden kuljetuksiin käytetään mm. lentokoneita ja tämän jälkeen Hizbollah kätkee aseet salaisiin asevarastoihin maan alle.³² Aseita salakuljetetaan myös meren kautta sekä tiestöä pitkin. Joissakin tapauksissa aseet kuljetetaan Syyriaan. Syyriasta aseet edelleen salakuljetetaan Libanoniin Hizbollahin käytettäväksi. Syyrian armeijan on väitetty toimittavan aseita Hizbollahille yhteistyössä Iranin vallankumouskaartin kanssa.³³ Joidenkin väitteiden ja dokumenttien mukaan Iran kuljetti rutiininomaisesti aseita Syyriaan lentokoneiden avulla.. Lentokentältä Syyrian joukot kuljettivat aseet kuorma-autoilla ja rekoilla Hizbollahin käytettäväksi.³⁴ Yhdysvaltojen tiedustelutietojen mukaan Iran rahoittaa Hizbollahia pelkästään rahallisesti 100–200 miljoonalla dollarilla vuosittain.³⁵

Lähteet, joista tiedot ovat peräisin, ovat hyvin poliittisesti suuntautuneita ja niiden tarkoituksenperäisyys tulee ottaa huomioon. Tämän tutkimuksen kannalta ei ole oleellista tietää mikä taho toimitti aseita Hizbollahille. Tärkeämpää on arvioida näihin toimintoihin kohdistettuja iskuja ja niiden vaikutuksia. Edellä mainitut toiminnot ovat kuitenkin valikoituneet toiminnalle elintärkeiksi toiminnoiksi, koska ne kuuluvat oleellisena osana Hizbollahin strategiaan. Hizbollahin keskeisenä tarkoituksena on luoda pelote Israelille ja tähän pelotteeseen kuuluu oleellisesti raketit ja ohjukset, joita voidaan ampua Libanonin puolelta Israelin siviiliväestön keskuuteen. Ellei näitä raketteja olisi olemassa, pelotevaikutetta olisi hyvin vaikea luoda il-

³¹ Neria, Jacques ja Shapira, Simon: *Hezbollah: Profile of a Terrorist Organization*, Friends of Israel Initiative, 2012, s. 8–9, http://www.friendsofisraelinitiative.org/uploads/papers/pdf/FOI_Paper10.pdf, 5.2.2015

³² Neria (ja muut 2012), s. 9

³³ Hezbollah: Portrait of a Terrorist Organization, The Meir Amit Intelligence and Terrorist Information Center at the Israeli Intelligence & Heritage Commemoration Center, 18.12.2012, s.57, http://www.terrorism-info.org.il/Data/articles/Art_20436/E_158_12_1231723028.pdf, 5.2.2015

³⁴ Cordesman (ja muut 2007), s.61

³⁵ Lambeth (2011), s.14

man, että järjestö fyysisesti olisi Israelin valtion alueella. Myös organisaation saama rahallinen tuki on tärkeää sen toiminnan ylläpitämisen kannalta.

3.3 Taistelumeکانismi

Sodan alkaessa Israelin tiedustelijoiden mukaan Hizbollahilla oli hallussaan yli 20 000 eri kantamatkan omaavia raketteja, joista suurin osa oli venäläisvalmisteisia lyhyen kantaman Katyusha-raketteja. Katyusha-raketit eivät ole kovin tarkkoja ja omaavat varsin pienen taistelukärjen (10-30kg), mutta suuren määrän vuoksi ne luovat vakavan uhan Israelin puolustusvoimille ja sen kansalle.³⁶ Toiset lähteet taas mainitsevat Israelilaisten arvioineen raketteja olevan noin 14 000, joista noin 10 000 olisi lyhyenkantaman Katyusha-raketteja³⁷. Nasrallah itse sanoi, vuonna 2005 toukokuussa pitämässä puheessaan, Hizbollahilla olevan enemmän kuin 12000 rakettia³⁸. Lähteestä riippumatta voidaan todeta Hizbollahin hallussa olleen ainakin noin 10000 rakettia.

Lyhyenkantamanraketit laukaistiin usein yksittäin piilotetulta laukaisualustalta. Raketteja on väitetty säilöttävän pääasiallisesti yksityisasunnoissa ja niiden kellareissa³⁹. Hizbollahilla oli hallussaan myös samalla toimintaperiaatteella toimivia keskipitkän- ja pitkänmatkanraketteja. Keskipitkänmatkan raketteja arvioitiin olevan noin 100 kappaletta ja niiden kantaman arvioitiin olevan noin 40–70 kilometriä. Pitkänmatkanraketteja arvioitiin olevan huomattavasti enemmän, noin tuhat kappaletta. Näiden rakettien kantamatkan arvioitiin yltävän 120 kilometriin tai jopa pidemmälle.⁴⁰ Pitkänmatkan- ja keskipitkänmatkanraketit laukaistiin usein liikkuvulta aselavetilta, jossa oli useita piippuja, jotka mahdollistivat rakettien samanaikaisen laukaisemisen⁴¹.

Hizbollahilla oli Israelin tiedustelijoiden mukaan Etelä-Libanonissa noin 500–1000 aktiivista sotilasta ja noin 3000 ”reserviläistä”. Organisaatio oli myös rakentanut valtavan verkoston maanalaisia johtopaikkoja, tähystyspaikkoja, asekatkōjä ja tukikohtia. Kaiken kaikkiaan näiden verkostojen arvioitiin olleen levittäytyneen 130 kylän laajuiselle alueelle Etelä-

³⁶ Arkin (2007), s. 31–33

³⁷ Rubin, Uzi: *The Rocket Campaign against Israel during the 2006 Lebanon War*, Bar-Ilan University, Ramat Gan, 2007, s. 5

³⁸ Rubin (2007), s.3

³⁹ Sama, s. 8

⁴⁰ Lambeth (2011), s. 17

⁴¹ Rubin (2007), s. 8

Libanonissa.⁴²⁴³ Nasrallah on itse sanonut 2006 27. toukokuuta Al-manar televisiokanavalla antamassaan haastattelussa Hizbollahin keskeisimpiin taktiikoihin kuuluvan, että taistelijat ovat sijoitettuina heidän (libanonilaisten) koteihinsa, kouluihin, kirkkoihin, moskeijoihin, tehtaisiin ja maataloille. Heitä ei voi tuhota kuten perinteistä armeijaa.⁴⁴ Myös raketit ja aseet oli kätkeyty paikallisen siviiliväestön koteihin ja maataloille⁴⁵. Oleellista oli, että Hizbollahin taistelusolut oli koulutettu toimimaan yksittäisinä soluina ilman tarvetta ylemmän johdon käskyille. Tällaista taistelukykyä pystyttiin ylläpitämään pitkiäkin aikoja. Tämä mahdollisti myös nopean reagoinnin ja vähensi havaitsemisen riskiä, kun kommunikointivälineitä ei välttämättä tarvinnut käyttää.⁴⁶

Warden on todennut, että uloimman kehän tuhoaminen on työlästä ja lähes mahdotonta. Tämän vuoksi sitä tulisi vain haavoittaa, jotta päästään vaikuttamaan sisemmille kehille. Hizbollahin joukkojen ei toki ole tarkoituksenaan pelkästään hyökätä tai puolustaa omia alueita ja kriittisiä kohteita, vaan yksi niiden keskeisestä tehtävästä on luoda pelotetta Israelin siviiliväestölle. Näistä seikoista johtuen ne muodostavat Hizbollahin uloimman Wardenin kehän.

⁴² Arkin (2007), s. 26

⁴³ Lambeth (2011), s. 14

⁴⁴ Arkin (2007), s. 25

⁴⁵ Cordesman (ja muut 2007), s.43

⁴⁶ Sama, s. 80–81

4 ISRAELIN ILMAVOIMIEN STRATEGISET ILMAISKUT

Tutkimuksen kannalta on oleellista tietää Israelin tavoitteet, jotta iskujen vaikuttavuutta ja operaation onnistumista voidaan jossain määrin arvioida.

Israelin hallitus asetti jo sodan ensipäivinä seuraavat tavoitteet operaatiolle:

- Kaksi siepattua sotilasta tulee ehdottomasti palauttaa Israeliin
- ”Uuden tilanteen” luominen Israelin ja Libanonin rajalle
- Parantaa Israelin puolustusvoimien pelotetta ulkopuolisille uhille
- Kaikkien Hizbollah joukkojen poistaminen Etelä-Libanonista⁴⁷⁴⁸

Israel ei ole julkisuudessa avannut edellä mainittuja tavoitteita, muuten kuin esittämällä vastaavanlaista listaa eri muodoissa. Näin ollen esimerkiksi ”uuden tilanteen” luominen voi tarkoittaa hyvin monia asioita ja saa tulkintansa hyvin pitkälle lukijasta riippuen. Tässä tutkimuksessa sen tulkinta on ollut hyvin laajaa ja loppupäätöksissä tullaan ottamaan tarkemmin kantaa tämän tavoitteen saavuttamiseen. Joidenkin lähteiden mukaan Israelin poliittinen johto ei sodan alussa ymmärtänyt, että Israel oli ajautunut täysimittaiseen sotaan. Näin ollen sodalle ei asetettu varsinaisia poliittisia tavoitteita.⁴⁹ Kuitenkin Israelin puolustusvoimien pelotteen parantaminen ulkopuolisille uhille, voitaisiin nähdä jonkin asteisena puolustuspoliittisena tavoitteena. Mutta silti varsinaiset poliittiset tavoitteet, joilla Hizbollahiin ja Libanonin valtioon olisi pyritty aikaansaamaan vaikutusta, puuttuivat.

Israelin puolustusvoimat asettivat myös omat strategiset tavoitteensa, jotka heidän mukaansa olivat: lopettaa Hizbollahin kyky ampua lyhyenkantaman Katyusha-raketteja Israelin asutuksiin ja palauttaa kaksi siepattua sotilasta takaisin Israeliin⁵⁰. Näillä tavoitteilla Israelin puolustusvoimat mitä ilmeisimmin ajattelivat pääsevän operaatiolle hallituksen asettamiin tavoitteisiin.

Israelin ilmavoimille asetetut tavoitteet laskevassa tärkeysjärjestyksessä olivat taasen:

- Neutralisoida Hizbollahin keskipitkän- ja pitkänkantaman raketit

⁴⁷ Lambeth, Benjamin. S.: Learning from Lebanon: Air Power and Strategy in Israel’s 2006 War against Hezbollah, *Naval War College Review*, Vol. 65, No. 3, 2012, s. 85-86

⁴⁸ Arkin (2007), s. 39

⁴⁹ Olsen (2010), s.303

⁵⁰Kreps, Sarah E.: The 2006 Lebanon War: Lessons Learned, Parameters, 2007, s. 75, <http://onceagreenberet.com/WordPress/publications/lebanon%20lessons.pdf>, 23.7.2014

- Havaita ja puuttua Hizbollahin sotilaallisiin liikkeisiin Libanonissa ja Syyriasta Libanoniin tulevaan Hizbollahin liikkeisiin
- Havaita ja tuhota Hizbollahin korkeinta johtoa⁵¹

Joidenkin lähteiden mukaan listaan voidaan myös lukea kuuluvaksi Hizbollahin lyhyenkantaman rakettien tuhoaminen, vaikkei sitä virallisesti Israelin ilmavoimille tavoitteeksi annettu. Kuitenkin Israelin ilmavoimat olivat suurilta osin vastuussa lyhyenkantaman rakettien löytämisestä, havaitsemisesta ja tuhoamisesta sodan loppupuolella.⁵² Näistä syistä johtuen on oleellista tarkastella myös lyhyenkantaman rakettien tuhoamista, sillä ne olivat keskeinen osa Hizbollahin taistelutapaa.

Israelin hallituksella ei ollut haluja toistaa massiivista Libanonin miehitystä vuodelta 1982 suurien tappioiden pelossa.⁵³ Näin ollen tehtävään päätettiin pääasiallisesti käyttää ilmavoimia ja maavoimien käyttöä välteltiin. Tästäkin syystä lyhyenkantaman rakettien tuhoamista tulee tarkastella osana ilmaoperaatiota.

4.1 Iskut Hizbollahin johtoa vastaan

Sodan aikaan Hizbollahin päämaja, poliittinen-, sotilaallinen- ja mediatoiminnan keskus sijaitsivat Haret Hreik -lähiössä Libanonin pääkaupungin Beirutin eteläosassa⁵⁴. Hizbollahin siellä hallitsema alue oli symbolisesti niin merkittävä koko Hizbollahille ja sen kannattajille, että Israel päätti tuhota alueen rakennukset jo pelkästään tämän vuoksi⁵⁵. Israelin ilmavoimat iskivät Hizbollahin johtoon Haret Hreik -lähiössä, Sidonissa ja Tyressa. Ajatuksena oli surmata Hizbollahin johtaja Hassan Nasrallah ja muita Hizbollahin korkeimpia johtajia. Israelin puolustusvoimien mukaan kohteena olivat pääoperaatiokeskus, bunkkereita, henkilöstöhallinto, propagandalaitteisto, logistiikkapisteitä, työpajoja ja organisaation johtajien sekä operaattoreiden koteja.⁵⁶

Koska Hizbollah oli sijoittanut päämajansa tiheästi asutetulle alueelle, olivat riskit siviiliuhreihin korkeat. Näin ollen Israel varoitti alueen asukkaita tulevasta hyökkäyksestä lentolehtisin, puhelinsoitoin ja faxeilla. Tämä antoi myös Nasrallahille ja muille johtajille mahdollisuu-

⁵¹ Lambeth (2011), s. 75

⁵² Sama, s. 203

⁵³ Lambeth (2012), s. 89

⁵⁴ Arkin (2007), s. 85

⁵⁵ Lambeth (2012), s. 88

den paeta alueelta ennen iskuja.⁵⁷ Tässä toimintatavassa on havaittavissa, ettei Israel ehkä täysin ymmärtänyt Hizbollahin siviiliväestön hyväksikäytön merkitystä organisaation oman taistelun kannalta. Hizbollah varmaankin tavoitteli juuri tällaista tilannetta, missä Israel ei halua iskeä siviilialueelle tai sen iskut synnyttäisivät paljon siviiliuhreja.

Joidenkin lähteiden mukaan Nasrallah ei välttämättä koskaan lähtenyt Haret Hreik -lähiöstä, vaan siirtyi siellä olevaan bunkkeriin. Israel oli tietoinen alueella olevasta bunkkerista ja yritti tuhota sen pudottamalla siihen 40 JDAM pommia. Tämän lisäksi he ampuivat bunkkeria 2500 kg GBU-28 ohjuksella, jolla on tunkeutumiskyky. Kaikista yrityksistä huolimatta bunkkeri ei tuhoutunut. Se oli rakennettu kalliin sisään ja sen päällä oli yli kymmenen metriä kalkkikivistä koostuvaa kalliota. Näiden tekijöiden on väitetty tekevän bunkkerista äärimmäisen kestävä.⁵⁸ Israelin ilmavoimien pommit ja ohjukset olivat riittämättömiä tuhoamaan johdon bunkkereita ja tietävästi ketään johtajista ei saatu surmattua tässä tehtävässä⁶⁰. Hyökkäyksellä ei edes ollut kovin suurta pelotevaikutusta Hizbollahin johtajaan Nasrallahiin. Tämä esiintyi teatraalisesti Al Jazeera televisiokanavalla kertoen Hizbollahin olevan valmis sotaan ja uhaten kostolla lähes välittömästi iskun jälkeen.⁶¹ Myöskään tulevissa iskuissa ei johtajia saatu surmattua, eikä johtoelintä lamautettua.

Myös muihin kohteisiin iskettiin tällä teorian mukaisella johtoelin-kehällä. Iskussa Haret Hreik -lähiöön iskettiin myös Hizbollahin mediakeskukseen. Iskuissa televisiokanavaa vastaan saavutettiin jonkin asteisia tuloksia. Israel sai aiheutettua tuhoa sen päätoimistoon, studioon ja lähetysasemiin Beirutin alueella. Israel myös jumiutti elektronisesti lähetyksiä ja lähetti samoilla taajuuksilla omia Hizbollahin vastaisia lähetyksiä ja tietoiskuja.⁶² Iskuista huolimatta Al-Manarin henkilökunnan onnistui lähettää televisiosignaalia vain minuutteja iskujen jälkeen, joten iskujen onnistuminen voidaan kyseenalaistaa. Hizbollahin onnistui myös lähettää propagandaa kanavan kautta koko kriisin ajan.⁶³ Vaikeudet estää tv-kanavan toimiminen johdettiin Israelin mukaan kanavan käyttämistä toimintatavoista. Satelliittiyhteyksiä ei saatu jumiutettua, koska Al-Manar vaihteli lähetyksiensä taajuutta usein.⁶⁴

⁵⁶ Arkin (2007), s. 108

⁵⁷ Sama, s. 110

⁵⁸ Lambeth (2011), s. 155

⁵⁹ Lambeth (2012), s. 88

⁶⁰ Lambeth (2011), s. 155

⁶¹ Sama, s. 156

⁶² Arkin (2007), s. 111–112

⁶³ Sama, s. 114

⁶⁴ Cordesman (ja muut 2007), s. 44

Tämä toiminto on Hizbollahin toiminnan kannalta keskeistä. Tämän toiminnon lamauttaminen olisi vaikeuttanut Hizbollahin julkisen mielikuvan muokkaamista ja yleiseen mielipiteeseen vaikuttamista. Kanavalla on paljon katsojia varsinkin Arabimaissa, joissa on yleisesti ottaen vahvoja tunteita Israelin toimia kohtaan. Ilman tätä vaikuttamismahdollisuutta olisi järjestön olemassaolo ollut myös vaikeampi perustella libanonilaisväestölle.

Israelin ilmavoimat syyttivät yksinomaan Israelin tiedustelupalvelua AMAN:ia epäonnistuneista hyökkäysyrityksistä ja kyvyttömyydestä iskeä Hizbollahin johtoon. Heidän mukaan AMAN oli kyvytön tuottamaan reaaliaikaista tiedustelutietoa kriisin aikana. Ilmavoimat toteusivat, että jos he olisivat saaneet tuhottua Hizbollahin johdon, olisi lyhyenkantaman rakettitullikin saatu loppumaan.⁶⁵ Tämä väite voidaan kuitenkin kyseenalaistaa täysin, kun tiedetään Hizbollahin rakettijoukoilla olevan kyky toimia yksin, ilman ylemmän johdon käskyjä. Tämä jälleen kerran viittaa siihen ettei Israel täysin ymmärtänyt Hizbollahin toimintatapojen merkitystä sen taistelun kannalta. Voi olla, että varsinaisten Wardenin kehäteorian kaltainen tarkastelu johtoelimen ja muiden kehien välillä olevista yhteyksistä on ollut puutteellinen.

4.2 Iskut elintärkeisiin kohteisiin

Israel varoitti epäilevänsä kaikkia suurempia ajoneuvoja, jotka liikkuvat Litani-joen eteläpuolelle, aseiden salakuljettamisesta. Israel tulisi iskemään näihin kohteisiin viipymättä ilmasta. Ilmavoimat myös iskivät useimpiin teihin Libanonin ja Syyrian välisellä rajalla, josta tiedettiin tulevan aseita Hizbollahin käyttöön.⁶⁶⁶⁷ Myös asekuljetuksiin, jotka tulevat Syyriasta Libanoniin, tultaisiin iskemään⁶⁸.

Operaation neljäntenä päivänä asekuljetusten määrä kiihtyi ja Israel iski autosaattueeseen, jossa kuljetettiin raketteja ja meriohjuksia. Autosaattue oli saapunut Libanonin puolelle pakolaisleiri Camp Zabadanista. Leiri on Iranin vallankumouskaartin ylläpitämä ja sitä tukee myös Unicef^{69 70}.

⁶⁵ Cordesman (ja muut 2007), s. 157

⁶⁶ Sama, s. 39

⁶⁷ Arkin (2007), s. 185

⁶⁸ Olsen (2010), s. 309

⁶⁹ Azmeh, Al; Dealing with the distress of Lebanese children who found shelter in Syrian Zabadani camp, 2006, http://www.unicef.org/har07/index_37572.htm, 6.2.2015

⁷⁰ Lambeth (2011), s.40

Ensimmäisen viikon jälkeen, Israel raportoi iskeneensä useaan kuorma-autoon joiden epäiltiin kuljettavan raketteja ja arvioi, että noissa iskuissa tuhoutui yhteensä 14 pitkänkantaman raketia⁷¹. Joidenkin väitteiden mukaan alkupäivien iskuilla olisi ollut pelotevaikutusta ja Hizbollah olisi keskeyttänyt asekuljetukset joksikin aikaa⁷². Toiset lähteet taas kertovat, ettei Israel missään vaiheessa sotaa kyennyt estämään aseiden kuljetuksia ja joukkojen täydennyksiä Pohjois-Libanonista. Väitteiden mukaan Israel ei iskenyt ollenkaan joukkojenkuljetuksiin, jotka käyttivät rannikkotietä. Yhdeksi syyksi on epäilty pelkoa iskeä vahingossa siviilikohteisiin ja avustussaattueisiin, kuten joissain tapauksissa kävikin.⁷³

Israel oli lähettänyt erikoisjoukkoryhmän Bekaan laaksoon, jonka kautta aseita usein salakuljetettiin. Erikoisjoukot seurasivat sen läpi ajaneita autoja ja kun he varmistivat niiden sisältävän aseita, he antoivat niistä maalitiedon ilmavoimille. Kuitenkin vain 15 prosenttiin maaliteuista kohteista iskettiin, koska Israelin mukaan onnistumisprosentit olivat heikot tehtävän vaikeuden vuoksi ja vaikutusten ajateltiin olevan minimaaliset. Tämä tehtävä oli osittain näistä syistä prioriteettilistan häntäpäässä, mikä ennestään vähensi iskujen määrää.⁷⁴ Israel iski myös Libanonin ainoaan siviililentokenttään Beirutissa sekä kahteen Libanonin ilmavoimien lentokenttään. Tarkoituksena oli estää aseiden ja muiden sotatarvikkeiden tuonti maahan. Samoin perustein iskettiin myös Libanonin neljään satamaan.⁷⁵

Iskuista asekuljetuksiin liikkuu paljon ristiriitaista tietoa. Kuitenkin kuten tutkimuksessa myöhemmin viitataan, ei varsinkaan lyhyenkantaman raketitulen määrä vaihdellut merkittävästi. Tästä voisi päätellä etteivät ainakaan lyhyenkantaman raketit olleet loppumaisillaan. Hizbollahin kohtuullisen suurien varastojen vuoksi myös raketikuljetusten tärkeys ei sodan keston vuoksi ole kovinkaan merkittävä. Kun otetaan myös huomioon fakta, että raketit oli usein piilotettu laukaisupaikkojen viereen, ei varsinaisia logistisia tarpeita aseisiin liittyen ollut. Kriisin pidentyessä olisi asekuljetuksiin vaikuttamisella ollut varmasti suurempi vaikutus, kun raketivarastot olisivat alkaneet huveta.

⁷¹ Lambeth (2011), s. 101

⁷² Arkin (2007), s. 118–119

⁷³ Cordesman (ja muut 2007), s.120

⁷⁴ Lambeth (2011), s. 144

⁷⁵ Arkin (2007), s. 118

4.3 Iskut Libanonin infrastruktuuriin

Israel halusi hidastaa ja estää Hizbollahin vapaata liikettä Etelä-Libanonin alueella, sillä liikumisen teitä pitkin nähtiin olevan olennainen osa Hizbollahin taktiikkaa. Israelin ilmavoimat pommittivat teitä ja siltoja Hizbollahin tiedettyjen olinpaikkojen lähellä sekä myöhemmin havaittujen raketinlaukaisualustojen lähellä, rajoittaakseen niiden käytettävyyttä taisteluun⁷⁶. Tarkoituksena oli myös estää kaapattujen Israelilaisotilaiden vieminen Pohjois-Libanoniin⁷⁷. Israel pommitti sodan kuluessa kaikki Litani-joen yli kulkevat sillat, pyrkimyksensä rajoittaa Hizbollahin liikettä pohjois-etelä suunnassa. Käytännössä myös kaikki Etelä-Libanonin tiet olivat pommitettu ja etenkin suurimmat valtatie olivat pahoin vaurioituneet.⁷⁸ Tästä huolimatta Hizbollahin onnistui liikkua alueella melko vapaasti ja vaivattomasti polkupyörillä, moottoripyörillä, maastoajoneuvoilla ja autoilla. Edes siltojen tuhoutuminen ei estänyt liikettä pohjois-etelä suunnassa.⁷⁹ Näistä iskuista voisi päätellä, ettei Israel ymmärtänyt Hizbollahin taistelevan eritavalla kuin perinteinen armeija ja näin ollen se ei nojannut paljoltikaan huoltokuljetuksiin sekä logistisiin tarpeisiin. Organisaatio myös liikkuu eri tavoin eikä varsinaisia teitä käytetä välttämättä liikkumiseen kovinkaan paljoa. Israelin tiedustelu kuitenkin kiisti tämän ja sanoi siltoihin kohdistuneiden iskujen johtuneen operaationjohdon tekemistä vääristä johtopäätöksistä⁸⁰.

Israelilaiset iskivät Libanonin polttoainevarastoihin, ajatuksenaan rajoittaa liikkumista ja sähkön saantia koko Libanonissa. Israelin puolustusvoimat mainitsivat myös polttoaineen olevan tärkeä komponentti raketeissa. Painopisteenä olivat varsinkin Etelä-Libanonin polttoainevarastot. Polttoainevarastoihin iskettiin niin Beirutin lentokentällä, Jiyyehin energialaitoksella kuin huolto-aseilla.⁸¹ Tässä jälleen kerran voitaisiin nähdä vaikutusten riittämättömyys kriisin lyhyen keston vuoksi. Raketit olivat jo valmiiksi piilotettu laukaisupaikkojen läheisyyteen ja todennäköisesti ne oli varastoitu niin, että ne olivat jo laukaisukunnossa eikä varsinaisia huoltotarpeita ollut. Olisi siis pääteltävissä ettei polttoainevarastojen tuhoamisella ainakaan lyhyellä aikavälillä ollut merkittävää vaikutusta rakettitulen määrään, mutta ajoneuvojen käyttöä tämä varmasti hankaloitti jossain määrin. Kuitenkin on vaikea arvioida, kuinka paljon huollollista apua Hizbollah sai kuljetuskalustoon liittyen sen liittolaisilta ja näin ollen iskujen vaikuttavuutta on vaikea arvioida. Sähköverkkoon vaikuttamisella on voitu pyrkiä vaikutta-

⁷⁶ Arkin (2007), s. 118

⁷⁷ Sama, s. 122

⁷⁸ Lambeth (2011), s. 176

⁷⁹ Sama, s.22

⁸⁰ Arkin (2007), s. 136–137

maan Al-manar televisiokanavan toimintaan, mutta tällä ei mitä ilmeisimmin ole ollut vaikutusta sen toimintaan.

Hizbollahin onnistui ampua Israelin Hanit-alusta ohjuksella noin 13 kilometriä itään Beirutin rannikolta. Hizbollah onnistui myös upottamaan ulkomaalaisen kauppa-aluksen, joka oli vajaan 60 kilometrin etäisyydellä Libanonin rannikosta. Koska matkat olivat hyvin pitkiä, Israelin puolustusvoimat epäili Hizbollahin saaneen maalitusapua Libanonin laivastotutkilta. Näin ollen Israel pommitti satamia aikomuksenaan tuhota niiden tutkat.⁸²⁸³ Samassa iskussa tuhoettiin myös ohjusyksikkö Ouzain satamassa, jonka väitettiin ampuneen ohjukset⁸⁴. Tämän jälkeen Hizbollahin ei enää onnistunut upottaa laivoja merellä ja iskujen voitaisiin nähdä onnistuneen tarkoituksessaan.

On arvioitu, että Israelin onnistui tuhota suurin osa Hizbollahin kiinteästä infrastruktuurista. Kuitenkin voidaan sanoa näillä iskuilla olleen mitätön vaikutus Hizbollahiin, ellei kohteissa ollut suuria määriä ammuksia. Ongelmana olivat myös sivulliset uhrit tiheään asutuilla alueilla. Jos Israel ei pystynyt osoittamaan kohteessa olleen suuria määriä ammuksia ja aseistusta, oli iskusta usein enemmän haittaa kuin hyötyä, sillä Hizbollah käytti iskuja hyväkseen propagandasodassa.⁸⁵ Vaikka Hizbollah oli rakentanut jonkin verran kiinteää infrastruktuuria, ei se kuulunut oleellisena osana sen taistelutapaan. Keskeisempää oli käyttää jo valmiiksi rakennettua siviili-infrastruktuuria hyväksi, jolloin Israelin iskujen suorittaminen noihin kohteisiin olisi vaikeampaa mahdollisten siviiliuhrien vuoksi.

4.4 Iskut siviiliväestöön

Israelin puolustusvoimat oletti, että Libanonin valtiolla on mahdollisuus ajaa Hizbolah lopettamaan aseelliset iskut ja painostaa sitä rauhaan, vaikka näin ei todellisuudessa ollut. Tästä oletuksesta johtuen Israel teki iskuja myös siviili-infrastruktuuriin. Sodan ensimmäisen viikon jälkeen puoli miljoonaa libanonilaista oli joutunut pakenemaan kodeistaan.⁸⁶ Iskut siviilirakennuksia kohtaan ajoi Libanonin täysivaltaiseen humanitääriiseen ja taloudelliseen kriisiin⁸⁷. Libanonin mukaan 15 energialaitosta, 331 vedenjakelupistettä ja 159 vedenpuhdistuslaitosta

⁸¹ Arkin (2007), s. 123–124

⁸² Lambeth (2012), s. 88

⁸³ Olsen (2010), s. 310

⁸⁴ Arkin (2007), s. 108

⁸⁵ Cordesman (ja muut 2007), s. 18

⁸⁶ Lambeth (2011), s. 20 (Preface)

⁸⁷ Sama, s. 115

tuhoutui. YK:n raportin mukaan elintärkeitä kohteita tuhoutui 32, joiden joukossa oli vedenpuhdistuslaitoksia ja energialaitoksia⁸⁸.

Libanonin hallituksen mukaan sodan aikana pommitusten seurauksena kuoli 1183 libanoni-laista siviiliä ja 4054 haavoittui. YK:n mukaan uhreista joka kolmas oli lapsia. Israel puolustautui kertomalla, että heidän operaatiosuunnittelijansa ja lakimiehet tarkastavat jokaisen kohteen kahdesti, jotta ne täyttäisivät kansainvälisten lakien mukaiset määräykset sotilaskohteille. Israel myös syytti Hizbollahia sotarikoksista sen piilotellessa aseita siviilirakennuksissa ja käyttävän näin siviilejä ihmiskilpinä. He myös painottivat useaan otteeseen, että libanonilaiset siviilit eivät ole heidän kohteitansa ja tiheään asutetulla alueella käytetään vain tarkkuuspommeja.⁸⁹ On myös yleisesti tiedossa, että Hizbollah käytti siviili-infrastruktuuria hyväksi taistelussa. Aseita piilotettiin ja jopa linnoituksia rakennettiin siviilien koteihin. Siviilirakennuksia käytettiin paljon myös aseiden laukaisemiseen, mutta laukaisun jälkeen taistelijat eivät todennäköisesti olleet enää paikalla.⁹⁰ Iskuissa asutusalueille tuhottiin n. 150 000 asuinkotia ja pommituksista arvioidaan koituneen Libanonille 2,4 - 6 miljardin dollarin vahingot.⁹¹

Pelkästään Hizbollahin käyttämä taktiikka ei johtanut siviiliuhreihin, sillä maalittamisessa sattui myös paljon virheitä. Useissa tapauksissa iskettiin puhtaasti siviilikohteisiin, vaikka niiden luultiin olevan sotilaskohteita. Useisiin busseihin, autoihin ja työpaikoille iskettiin virheellisesti ja ne paljastuivat jälkikäteen siviilikohteiksi. Yhdessä tapauksessa iskettiin jopa YK:n rauhanturvaajien valvontapaikkaan inhimillisen virheen vuoksi, jossa lentäjät olivat syöttäneet väärät koordinaatit tarkkuuspommille.⁹²

Useat länsimaat paheksuivat julkisesti Israelin iskuja siviilialueille. Useiden poliitikkojen mielestä se oli kohtuutonta ja Israelin tulisi olla tarkempi kohteiden valinnassaan. Israel taasen syytti Libanonia ja väitti Libanonin itse luoneen mahdollisuudet kriisiin. Libanon oli epäonnistunut YK:n turvallisuusneuvoston asettamassa käskyssä ottaa hallinta Etelä-Libanonin alueella ja riisua Hizbollah aseista.⁹³ Hizbollah otti tilanteesta kaiken hyödyn irti ja välitti kansainväliselle medialle kuvaa tuhotuista alueista. He myös saattoivat ulkomaalaisia toimittajia tuhotuille alueille kuvaamaan. On myös väitetty, että Hizbollah olisi näyttänyt tuhoutuneita

⁸⁸ Arkin (2007), s. 75

⁸⁹ Lambeth (2011), s. 157–159

⁹⁰ Cordesman (ja muut 2007), s. 43

⁹¹ Sama, s. 28

⁹² Lambeth (2011), s. 162–163

⁹³ Sama, s. 176–178

rakennustyömaita tuhoutuneina asuinalueina.⁹⁴ Toisaalta toista Libanonin sotaa tutkinut journalisti William M. Arkin väittää, että mediassa kuvailtu Libanonin siviili-infrastruktuurin tuhoutuminen olisi ollut liioiteltua⁹⁵. Hizbollah välitti uutisia Israelin iskuista usein omalla Al-Manar televisiokanavallaan. He näyttivät kuvia ambulansseista ja verisistä ruumiista. Kaikki propaganda lisäsi kansainvälistä painostusta ja kielteisyyttä Israelia kohtaan.⁹⁶

Hizbollah sai paljon sympatiaa ja käännutti kansainvälisen yhteisön Israelia vastaan sen propagandasodalla. YK on jopa raportoinut, että Somaliasta olisi saapunut ainakin 700 islamistitaistelija Hizbollahin avuksi ja epäilevänsä syyksi propagandan aiheuttamaa tukea. Hizbollah selvästi ymmärsi propagandan tärkeyden, kuten Al-Qaidan kakkosmies sanoi: ”Enemmän kuin puolet islamistisesta taistelusta käydään median taistelukentällä”.⁹⁷

Kuten aiemmin Wardenin kehän tarkastelun yhteydessä mainittiin, on väestö-kehään vaikuttaminen aseellisesti hyvin hankalaa. Vaikutuksia on ehkä helppo saada aikaan, mutta oikeanlaisten vaikutusten aikaansaaminen aseellisesti nähdään yleisesti vaikeaksi. Tässä sodassa Israel selvästi epäonnistui oikeanlaisten vaikutusten aikaansaamisessa. Hizbollahin taktiikan vuoksi siviiliuhrien syntyminen on väistämätöntä, jos kohteisiin halutaan vaikuttaa aseellisesti. Näin ollen siviiliuhrien perustelu ja Hizbollahin väitettyjen sotarikosten esiintuominen paremmin olisi ollut ensisijaisen tärkeää. Hizbollah selvästi osasi mediasodan paremmin kuin Israel ja osasi luoda sille edullista kuvaa tapahtumista ja muokata näin kansainvälistä mielipidettä sodasta.

4.5 Iskut rakettijoukkoja vastaan

Raketinheittimet, raketit ja niiden tuhoaminen osoittautui ongelmaksi Israelille. Raketinheittimien ja raketien piilopaikkojen tiedustelu oli hyvin vaikeaa. Pidemmän kantaman raketinheittimet ovat usein niin suuria, että niiden piilottelu on vaikeampaa ja näin ollen niiden löytäminen oli helpompaa. Kuitenkin lyhyenkantaman raketien ja niiden laukaisualustojen löytäminen on vaikeampaa päinvastaisista syistä. Raketit ovat pienempiä kuin keskipitkän- ja pitkänkantaman raketit ja niitä oli helppo piilotella ihmisten kodeissa ja muissa siviilikohteis-

⁹⁴ Lambeth (2011), s. 179–180

⁹⁵ Arkin (2007), s. 76

⁹⁶ Lambeth (2011), s. 167–168

⁹⁷ Kreps (2007), s. 80

sa. Sodan alun jälkeen rakettien tuhoaminen perustui hyvin pitkälti UAV:en tekemiin havaintoihin raketin laukaisupaikasta ja sen jälkeen tämän välittämästä paikkatiedosta hävittäjille.⁹⁸

Keskipitkän- ja pitkänmatkan rakettien arveltiin olevan tärkeä kohde, koska niiden kantama riitti useaan Israelin kaupunkiin ja ne omasivat sangen suuret taistelukärjet. Näin ajateltiin, että ne voisivat aiheuttaa suurta tuhoa asutusalueella ja tällä perusteella Nasrallah olisi valinnut ne strategiseksi pääaseekseen.⁹⁹ Aivan sodan ensimmäisinä päivinä Israelin ilmavoimat suorittivat ennalta harjoitellun 34 minuuttia kestäneen operaation nimeltä Mishkal Sguli. Operaation painopisteenä olivat keskipitkänkantaman raketit ja niiden laukaisualustat, joilla olisi voitu ampua syvälle Israelin sisämaahan. Operaatiossa iskettiin 93 ennalta määriteltyyn kohteeseen, joissa tuhoutui eri lähteiden mukaan yli puolet tai puolet Hizbollahin pitkän- ja keskipitkänkantaman ohjuksista ja laukaisualustoista.¹⁰⁰ Vastalauseena Hizbollah laukaisi keskipitkänmatkan raketteja Israelin puolelle, joista useat osuivat Afulan kaupungin liepeille noin 50 kilometriä Libanonin rajasta etelään. Yksi raketti myös osui Israelin kolmanneksi suurimman kaupungin, Haifan, lähiöön.¹⁰¹ Pitkän- ja keskipitkänkantaman ohjuksien tuhoamista jatkettiin läpi kriisin lähinnä ”havaitse ja tuhoa” -periaatteella, jossa Israelilaiset UAV:t havaitsivat ilmasta käsin raketin laukaisupaikan ja välittivät sen hävittäjälle, joka tuhosi laukaisualustan.¹⁰²

Sodan edetessä Israelin ilmavoimat alkoi tuhota myös lyhyenkantaman raketteja. Israelin hallitus halusi välttää omia tappioita viimeiseen saakka eikä halunnut antaa tehtävää maavoimille, jolloin tappioiden mahdollisuus olisi ollut suurempi. Ongelmaksi muodostui, että lyhyenkantaman raketit olivat hyvin vaikeita havaita hävittäjästä tai edes UAV:sta, sillä niitä piiloteltiin ja laukaistiin siviilirakennuksista ja niiden läheisyydestä.¹⁰³

Hizbollah ampui kriisin aikana 4228 rakettia, joista noin viisi prosenttia (eli noin 200 kpl) oli keskipitkän- ja pitkänkantaman raketteja¹⁰⁴. Useat lähteet kertovat, että Israel olisi tuhonnut suurimman osan keskipitkän- ja pitkänkantamanraketeista sodan alkuvaiheessa. Tästä syystä Israelin mukaan pidemmän kantomatkan omaavien rakettien ammuttu määrä jäi pieneksi. Hizbollah ei ole julkisesti yrittänyt kumota väitettä. Israelilaiset asiantuntijat ovat julkaisseet useita arvioita suurempien rakettien määrästä ennen ja jälkeen sodan, mutta julkisissa lähteis-

⁹⁸ Lambeth (2011), s. 102

⁹⁹ Sama, s. 151

¹⁰⁰ Sama, s. 99–100

¹⁰¹ Lambeth (2012), s. 87

¹⁰² Lambeth (2011), s. 102

¹⁰³ Lambeth (2012), s. 93

¹⁰⁴ Lambeth (2011), s. 145

sä esiintyvissä tiedoissa on paljon ristiriitaisuuksia.¹⁰⁵ Kun verrataan ammuttujen lyhyenkantaman rakettien määrää arviolta varastossa olleisiin, voidaan todeta, että niistä ammuttiin noin kolmannes. Kun vastaava vertailu tehdään pidemmän matkan raketeissa, saadaan vastaukseksi kymmenes osa arviolta varastoiduista raketeista. Voitaisiin siis päätellä Israelin onnistuneen jossain määrin vaikuttaa Hizbollahin kykyyn ampua pidemmänmatkan rakettitulta.

On väitetty, ettei Israel saanut tuhottua kriisin aikana Hizbollahin lyhyenkantamanraketteja. Suurin osa niistä selvisi Israelin iskuista.¹⁰⁶ Israelin ei onnistunut missään vaiheessa sotaa myöskään kiistää lyhyenkantaman rakettitulen ampumista Hizbollahilta. 34 päivää kestäneessä sodassa 26 päivänä ammuttiin lyhyenkantaman Katyusha-raketteja vähintään sata kappaletta päivässä. Ammutuista raketeista noin 900 osui asutetulle alueelle. Raketti-iskuissa kuoli 53 israelilaista, joista 41 siviiliä ja yli 2000 haavoittui, joista 200 vakavasti.¹⁰⁷¹⁰⁸ Näin voidaan huomata, että raketit muodostivat Israelille vakavan uhan, johon se ei kuitenkaan pystynyt riittävässä määrin vaikuttamaan. Israel on puolustautunut kertomalla tuhottuun määrään vaikuttaneen se, ettei Israel pitänyt Katyusha-rakettien aiheuttamaa uhkaa vakavana kuin vasta operaation viime päivinä¹⁰⁹.

Israelin ilmavoimat syyttivät kyvyttömyydestään tuhota Katyusha-raketteja Israelin tiedustelupalvelua. Heidän mukaansa tiedustelupalvelun olisi tullut tuottaa reaaliaikaisempaa tiedustelutietoa kriisin aikana. Tiedustelupalvelu taas vetosi siihen ettei Katyusha-raketeilla ollut kovin korkeaa prioriteettia Israelin ilmavoimille asetetuissa tehtävissä, joten se ei keskittänyt voimavarojaan kovinkaan paljoa kyseiseen uhkaan. Ongelmana olivat myös turvallisuusluokitukset, joiden mukaan ilmavoimien johdolla ei saattanut olla tarvittavaa tietoa Katyusha-rakettien määrästä tai paikoista.¹¹⁰ Voitaisiin myös nähdä ettei ilma-aseella ehkä kyetä aikaansaamaan haluttua vaikutusta laajalle alueelle yksittäin piilotettuihin kohteisiin. Näin on, ellei tiedustelutietoa kyetä tuottamaan riittävässä määrin. Tällöin ilma-aseella jää ainoaksi tavaksi tuhota raketteja havaitse ja tuhoa -periaatteella.

¹⁰⁵ Cordesman (ja muut 2007), s. 11

¹⁰⁶ Sama, s. 30

¹⁰⁷ Lambeth (2011), s. 145–146

¹⁰⁸ Rubin (2007), s. 14

¹⁰⁹ Lambeth (2011), s. 146

¹¹⁰ Sama, s. 149–150

Hizbollahin sotilaista noin 70 prosenttia selvisi sodasta elossa. Kuolleiden sotilaiden arvioista liikkuu paljon eri lukuja, Hizbollahin väitetystä 250 aina Israelin väittämään 800. Kuitenkin Israelin onnistui tunnistaa surmattuja sotilaita 440 kappaletta jolloin voidaan arvioida todellisen uhriluvun olleen n. 700. Tämän lisäksi uudet sotilaat saivat taistelukokemusta, jonka on väitetty kompensoivan menetyksiä huomattavissa määrin.¹¹¹

¹¹¹ Cordesman (ja muut 2007), s. 16

5 PÄÄTELMIÄ

Tutkielmassa johtopäätöksien tekeminen on aloitettu ulkokehältä ja edetty kehä kerrallaan johtoelimeen. Näin iskut voidaan nähdä paremmin kokonaisuutena, joka on pyrkinyt vaikuttamaan tuohon sisimmän kehän päätöksentekoon.

Tarkastelun uloimmalla kehällä olevan taistelumekanismin oleellisin työkalu oli raketit, ohjukset ja taistelevat joukot. Näistä suurimman uhan muodosti keskipitkän- ja pitkänkantaman raketit, koska niitä olisi pystytty ampumaan pitkälle Israelin puolelle, aina Tel Aviviin asti. Israel pystyi sodan alkuvaiheilla tuhoamaan suurimman osan keskipitkän- ja pitkänkantaman raketeista. Niiden laukaistu kokonaismäärä jäi suhteellisen vähäiseksi. Kuitenkaan pienemmän uhan muodostavia lyhyenkantaman raketteja ei saatu merkittävässä määrin tuhottua ja Hizbollahin onnistuikin laukaista niitä sodan aikana merkittävä määrä tasaisella tahdilla. Fakta ettei rakettitulta pystytty kiistämään nähtiin jonkin asteisena Hizbollahin voittona. Lyhyenkantaman raketitulen kiistäminen ja Katyusha-rakettien tuhoaminen kuului myös Israelin puolustusvoimien tavoitteisiin ja tässä selvästi epäonnistuttiin. Ilmavoimien tavoitteisiin kuului keskipitkän- ja pitkänkantaman rakettien tuhoaminen ja tässä he osittain onnistuivatkin.

Siviiliuhreja syntyi taistelijoihin verrattuna merkittävä määrä. Mediassa iskut on nähty Israelin tekemänä väärytenä ja tämä ajoi myös joitakin länsimaita painostamaan Israelia lopettamaan iskut. Israel ei oman väittämänsä mukaan tarkoituksenmukaisesti asettanut siviilejä kohteeksi, mutta sodan siviiliuhrien määrä eittämättä kääntyi sitä vastaan. Sodan jälkeen Libanonin siviiliväestön mielipiteet Hizbollahista jakautuivat voimakkaasti. Neljä kuukautta ennen kriisiä 58 prosenttia Libanonilaisista ajatteli Hizbollahilla olevan oikeus pysyä aseistettuna. Ranskalaislehden sodan jälkeen tekemän kyselyn mukaan vastaava luku oli 49 prosenttia. Toisaalta sodan jälkeen elokuussa tehty kysely osoitti, että 87 prosenttia Libanonilaisista tuki Hizbollahia ja sen Israelilaismiehityksen vastatoimia.¹¹² Kaiken kaikkiaan voitaisiin nähdä että Hizbollah säilytti asemansa libanonilaisessa yhteiskunnassa ja onnistui luomaan mielikuvaa sen toimintojen tarpeellisuudesta varsinkin arabi yhteisössä.

Israel tuhosi käytännössä lähes koko siviili-infrastruktuurin Etelä-Libanonin alueella. Tästä huolimatta se ei pystynyt estämään Hizbollahin liikehtimistä alueella. Myös polttoainevarastojen tuhoamisen tärkeys voidaan kiistää, kun tiedetään Hizbollahin sotineen sissiarmeijan ta-

¹¹² Cordesman (ja muut 2007), s. 28–29

voin eikä sen tarvitse tukeutua vahvasti huoltoon. Sodan pitkittyessä näillä iskuilla olisi voinut olla suurempi vaikutus Hizbollahin kykyyn jatkaa rakettitulta ja liikehtelyä ajoneuvoin, mutta kuitenkin sodan lyhyen keston vuoksi vaikutus oli vähäinen. Toiminnalle elintärkeisiin kohteisiin Israel ei onnistunut vaikuttamaan merkittävässä määrin. Rakettitulen määrä pysyi suhteellisen tasaisena koko kriisin ajan.

Israelin ilmavoimien iskuilla itse Hizbollahin johtoa vastaan voidaan todeta olleen mitätön vaikutus sodan aikana. Tutkimuksen perusteella voitaisiin nähdä että Israel näki Hizbollahin hyvin johtajakeskeisenä organisaationa. Ilman lisätutkimusta on mahdotonta sanoa, olisiko johtajien tuhoamisella ollut vaikutusta. Todennäköisesti suurempi vaikutus olisi saatu aikaan, jos Hizbollahin kykyyn välittää propagandaa olisi kyetty vaikuttamaan. Johdon tuhoamisyri-tyksien epäonnistumisesta huolimatta Hizbollahin toimintatavassa sodan jälkeen oli suuri muutos. Hizbollahin toimintatavoihin kuului ampua Israelin puolelle raketteja, vaikka mitään suurta kriisiä ei ollutkaan käynnissä. Kuitenkaan toisen Libanonin sodan jälkeen he eivät enää jatkaneet samalla linjalla. He eivät ampuneet yhtäkään rakettia Israelin puolelle, kunnes kolme rakettia ammuttiin Israeliin joulukuussa 2008 ja tammikuussa 2009 Israelin 23 päivää kestäneen Gazan alueella Hamasia vastaan suunnatun operaation aikana.¹¹³ Voitaisiin siis nähdä, että kriisin jälkeen Israelin puolustusvoimat saavutti sille tavoitteeksi asetetun ”uuden tilanteen” Etelä-Libanonissa ja onnistui ainakin jossain määrin parantamaan pelotettaan sen vihollisia kohtaan. Kuitenkin itse kriisin aikana Hizbollahin johto pystyi toimimaan lähes rajoituksetta.

Israel ei onnistunut operaatiossaan poistamaan Hizbollahin joukkoja Etelä-Libanonin alueelta ja näin ollen yksi sen itselleen asettamista päätavoitteista jäi saavuttamatta. . Tässä tutkimuksessa ei myöskään voida todeta että Israelin olisi onnistunut iskeä mihinkään Wardenin kehäteorian mukaiseen strategiseen painopisteeseen, joka olisi saanut aikaan laajamittaista vaikutusta Hizbollahin organisaatiossa.

Useissa lähteissä todetaan Israelin saavuttaneen jonkinlaisen voiton käydyssä kriisissä. Nämä lähteet painottavat mielipidettään sitä faktaa vasten, että yksi Israelin tavoitteista oli luoda sotilaallinen pelote alueelle. Myös Hizbollahin johtaja Hassan Nasrallah on antanut puheissaan ymmärtää että Hizbollah ei olettanut sotilaiden pelastustoimien eskaloituvan täysimittaiseksi sodaksi¹¹⁴. Toisaalta voidaan myös argumentoida tätä väitettä vastaan toteamalla että Israelin

¹¹³ Lambeth (2011), s. 323

¹¹⁴ Cordesman (ja muut 2007), s. 20–21

iskut Libanonin infrastruktuuriin ja siviilialueille saivat paljon negatiivista julkisuutta. Näin Israel on voinut aiheuttaa Hizbollahin rekrytointiin positiivisen kasvun ja synnyttänyt vihamielisyyttä itseään kohtaan jo valmiiksi tätä kohtaan tyytymättömyyttä osoittaneessa Arabikansoissa. Arabimaissa myös usein nähdään Israel suoraan sodan häviäjänä¹¹⁵. Myös fakta, että Hizbollah jatkoi rakettitulta koko kriisin läpi, sotii Israelin voittoa vastaan.

Yksi Israelin suurimmista tavoitteista, kahden kaapatun israelilaissotilaan palauttaminen kotimaahan, ei sodan aikana onnistunut. YK:n turvallisuusneuvoston päätös 1701 asetti kriisille aselevon ja toi alueelle rauhanturvaajia. Myös tähän päätökseen on kirjattu vaatimus sotavan- kien vapauttamisesta, mutta siinä ei ole onnistuttu. Hizbollah on jatkanut vaateitaan vankien vaihdossa, mutta ei ole toimittanut todisteita siitä, että heinäkuussa 2006 kaapatut sotilaat olivat elossa.¹¹⁶

Ongelmaksi operaation suorituksessa muodostui myös se, ettei Israel ollut asettanut operaatiolle minkäänlaisia poliittisia tavoitteita. Näin ollen selkeän sotilaallisen päämäärän puuttuminen on todennäköisesti vaikeuttanut operaation tavoitteiden määrittelyä. Israel ei myöskään asettanut operaatiolle minkäänlaista aikatavoitetta. Sillä ei ollut haluja toistaa pitkää sota- ja joka oli juuri kuusi vuotta ennen operaatiota päättynyt, mutta mitään lyhyempääkään aikajän- nettä ei operaatiolle asetettu.

Kaiken kaikkiaan Wardenin kehäteorian kautta tarkasteltuna, Israelin voitaisiin kuitenkin nähdä saavuttaneen jonkin asteinen onnistuminen operaatiossaan, kun verrataan sen tavoitetta luoda ”uusi tilanne” Etelä-Libanonin alueelle ja sitä faktaa ettei Hizbollah sodan jälkeen kahden vuoden aikana ampunut yhtäkään rakettia Israelin puolelle. Ilmeisesti myös Israelin pelotetta sen vihollisille kyettiin kohentamaan. Wardenin kehäteorian tavoitteenahan on luoda painetta johtoelimelle, jotta se tekisi päätöksiä jolla systeemi asetetaan hyökkääjän kannalta haluttuun tilaan. Kuitenkin suurin osa Israelin muista tavoitteista jäi saavuttamatta ja näin ollen operaation voitaisiin nähdä epäonnistuneen suurimmilta osilta. Täydellinen epäonnistuminen- kaan operaatio ei ollut, mutta sen aikaansaamat vaikutukset eivät kyenneet tuottamaan haluttu- ja vaikutuksia riittävällä tasolla.

¹¹⁵ Cordesman (ja muut 2007), s. 20–21

¹¹⁶ Sama, s. 30–31

5.1 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkielmassa käytetyt lähteet ovat poikkeuksetta olleet ulkomaalaisia kirjallisia lähteitä. Se, ettei sodasta ole julkaistu paljoakaan lukuja ja raportteja riippumattomilta organisaatioilta, muodostaa ongelman lähteiden luotettavuudesta. Suurin osa lähteistä on Israelilaisten raportteihin pohjautuvia analyysejä.

Suurimmat ja kattavimmat teokset, joihin tässä tutkielmassa on viitattu (Arkin (2007), Cordesman (ja muut 2007) ja Lambeth (2011)), muodostavat hieman epäluottamusta tutkielmaa kohtaan. Näiden teoksien tekijöillä on kuitenkin ollut pääsy sellaisiin lähteisiin, joihin tämän tutkimuksen tekijällä ei ole ollut mahdollisuutta tutustua. Tämä tekee niistä keskeisiä lähteitä koko tutkimuksen kannalta.

Teoksien taustalla on kuitenkin tekijöitä, jotka osaltaan herättävät epäluottamusta. Lambethin teoksen on toimittanut RAND. Se on non-profit organisaatio, jonka perustajana on amerikkalainen Douglas lentokoneyhtiö. Saman yhtiön lentokoneita käytettiin laajasti Israelin toimesta toisessa Libanonin sodassa. Yhtiön tavoitteen on tuottaa tutkimustietoa Yhdysvaltain asevoimille. Toisaalta yksi sen suurimmista rahoittajista on Yhdysvallat¹¹⁷. RAND yrityksellä voi olla kiusausta olla näyttämättä sen perustajan valmistamien koneiden epäonnistumisia.

Toinen suuri teos Arkinin *Divining Victory* on hänen itsensä tuottama tutkielma eri lähteistä. Tässäkin tapauksessa ongelman luo se, että Arkinin tutkimuksen kustantajana toimii Yhdysvaltojen Air University, joka sijaitsee Yhdysvaltojen ilmavoimien tukikohdassa Maxwellissa. Kuitenkin Arkin on ollut mukana monissa kansainvälisissä tehtävissä, mm. sotilaallisena neuvonantajana Human Rights Watchissa ja YK:n rauhanturvaoperaatioissa Libanonissa 2006¹¹⁸. Tämä lisää lähteen käytettävyyttä.

Kolmas suuri teos, johon tutkimuksessa viitataan laajasti, on Anthony H. Cordesmanin *Lessons of the 2006 Israeli-Hizbollah War*. Teoksessa käytetyt ilmaisut ja lauserakenteet leimautuvat hyvin vahvasti molemmille osapuolille tietynlaista roolia, eikä siinä ole pyritty kovinkaan objektiiviseen tarkasteluun. Toisaalta tutkimuksen julkaisija Center for Strategic and Interna-

¹¹⁷ RAND Corporation: Annual report 2013, s. 37, http://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/corporate_pubs/CP000/CP1-2013/RAND_CP1-2013.pdf, 5.2.2015

¹¹⁸ Erlanger, Steven: Book Faults Israeli Air War in Lebanon, 14.10.2007, http://www.nytimes.com/2007/10/14/world/middleeast/14airwar.html?_r=2&, 6.2.2015

tional Studies on sijoittunut ensimmäiseksi Pennsylvanian yliopiston tutkimuksessa, jossa tutkittiin puolustuksellisen ja kansallisen turvallisuuden ajatushautomoiden laadukkuutta¹¹⁹. Näin ollen tutkimuksen voitaisiin todeta olevan melko validi, jos kyetään asettamaan sivuun tutkijan puolueellisuus.

Tutkimukselle olisi tuonut lisäarvoa riippumattomien organisaatioiden tuottamat raportit. Mielenkiintoisen näkökulman ja vastapainon olisi tuonut myös Hizbollahin itsensä tuottamat raportit ja analyysit tapahtuneista.

5.2 Lisätutkimuksen tarve

Ilma-aseen käyttäminen tulevaisuuden kriiseissä tuskin tulee ainakaan merkittävästi laskemaan. Näin ollen sodankuvan muutoksessa on tärkeää tuottaa tutkimustietoa eri sotateorioiden käytettävyydestä, jotta ilma-asetta voitaisiin käyttää mahdollisimman kustannustehokkaasti.

Jatkotutkimuksessa olisi hyvä tarkastella koko operaatiota, esimerkiksi Wardenin kehän kautta. Tämänkaltaisella tutkimuksella voitaisiin myös tuottaa tutkimustietoa siitä, kuinka iskut olisi voitu toteuttaa paremmin. Tutkimusasetelman voisi myös kääntää toisinpäin ja tutkia Hizbollahin taktiikan merkityksellisyyttä varauduttaessa strategisia ilmaiskuja vastaan.

McGann, James G.: 2013 Global Go To Think Thank Index Report, University of Pennsylvania, 2013, s. 51, <http://gothinktank.com/dev1/wp-content/uploads/2014/01/GoToReport2013.pdf>, 5.2.2015

LÄHTEET

Arkin, William M.: *Divining Victory, Airpower in the 2006 Israel-Hezbollah War*, Air University Press, Maxwell, 2007.

Azmeh, Al; Dealing with the distress of Lebanese children who found shelter in Syrian Zabadani camp, 2006, http://www.unicef.org/har07/index_37572.htm, 6.2.2015.

Barry, Schneider R. ja Grinter, Lawrence E.: *21st Century Warfare Issues*, Air University Press, Maxwell Airforce Base, Alabama, 1998.

Carr, Anthony B.: *America's conditional advantage: airpower, counterinsurgency, and the theory of John Warden*, Air University Maxwell Air Force Base, Alabama, 2009.

Cordesman, Anthony H., Sullivan, George, ja Sullivan, William D.: *Lessons of the 2006 Israeli-Hezbollah War*, Center for Strategic and International Studies, Washington, D.C., 2007.

Erlanger, Steven: Book Faults Israeli Air War in Lebanon, 14.10.2007, http://www.nytimes.com/2007/10/14/world/middleeast/14airwar.html?_r=2&, 6.2.2015.

Hezbollah: Portrait of a Terrorist Organization, The Meir Amit Intelligence and Terrorist Information Center at the Israeli Intelligence & Heritage Commemoration Center, 18.12.2012, http://www.terrorism-info.org.il/Data/articles/Art_20436/E_158_12_1231723028.pdf, 5.2.2015.

Huttunen, Mika ja Metteri, Jussi: *Ajatuksia taktiikan ja operaatiotaidon laadullisesta tutkimuksesta*, Maanpuolustuskorkeakoulu, Helsinki, 2008.

Jalojärvi, Joel: *Stealth-kyvyn merkitys Persianlahden sodassa Wardenin kehäteorian mukaan*, Maanpuolustuskorkeakoulu, Helsinki, 2014.

Kairinen, Petteri: *UAV:n käyttö operaatio Iraqi Freedom aikana John Wardenin kehäteorian näkökulmasta*, Maanpuolustuskorkeakoulu, Helsinki, 2012.

Kreps, Sarah E.: The 2006 Lebanon War: Lessons Learned, Parameters, 2007, <http://onceagreenberet.com/WordPress/publications/lebanon%20lessons.pdf>, 23.7.2014.

Lambeth, Benjamin. S.: *Air Operations in Israel's War against Hezbollah: Learning from Lebanon and Getting It Right in Gaza*, RAND Corporation, Santa Monica, 2011

Lambeth, Benjamin. S.: Learning from Lebanon: Air Power and Strategy in Israel's 2006 War against Hezbollah, *Naval War College Review*, Vol. 65, No. 3, 2012.

Lambeth, Benjamin S.: *The winning of air supremacy in operation Desert Storm*, RAND, Santa Monica, 1993.

Lofgren, Jeffrey G.: *21st century air power theorists: Who has it right John Warden or Robert Pape?*, National War College, Washington, 2002.

McGann, James G.: 2013 Global Go To Think Thank Index Report, University of Pennsylvania, 2013, <http://gotothinktank.com/dev1/wp-content/uploads/2014/01/GoToReport2013.pdf>, 5.2.2015.

Neriah, Jacques ja Shapira, Simon: *Hezbollah: Profile of a Terrorist Organization*, Friends of Israel Initiative, 2012, http://www.friendsofisraelinitiative.org/uploads/papers/pdf/FOI_Paper10.pdf, 5.2.2015.

Nummenranta, Jukka: *Libanonin sota 2006 – Taktinen Tarkastelu*, Maanpuolustuskorkeakoulu, Helsinki, 2011.

Olsen John Andreas: *A History of Air Warfare*, Potomac Books, Inc., Washington, D.C., 2010.

Raatikainen, Timo: *Ilma-ase epäsymmetrisessä sodankäynnissä*, Maanpuolustuskorkeakoulu, Helsinki, 2011.

Reuters, The Jerusalem Post: EU places Hizbollah military wing on terror blacklist, 22.7.2013, <http://www.jpost.com/International/EU-ministers-agree-to-blacklist-military-wing-of-Hezbollah-320639>, 5.2.2015.

RAND Corporation: Annual report 2013,

http://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/corporate_pubs/CP000/CP1-2013/RAND_CP1-2013.pdf, 5.2.2015.

Rosti, Riku: *Länsimaisten risteilyohjusten kehitys ja käyttö viimeaikaisissa sodissa*, Maanpuolustuskorkeakoulu, Helsinki, 2007.

Rubin, Uzi: *The Rocket Campaign against Israel during the 2006 Lebanon War*, Bar-Ilan University, Ramat Gan, 2007.

Sipilä, Antti-Pekka: *Venäjän ilmavoimien lähitulitukitoiminta Georgian sodassa*, Maanpuolustuskorkeakoulu, Helsinki, 2012.

Tuomi, Jouni ja Sarajärvi, Anneli: *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*, Kustannusosakeyhtiö Tammi, Helsinki, 2002.

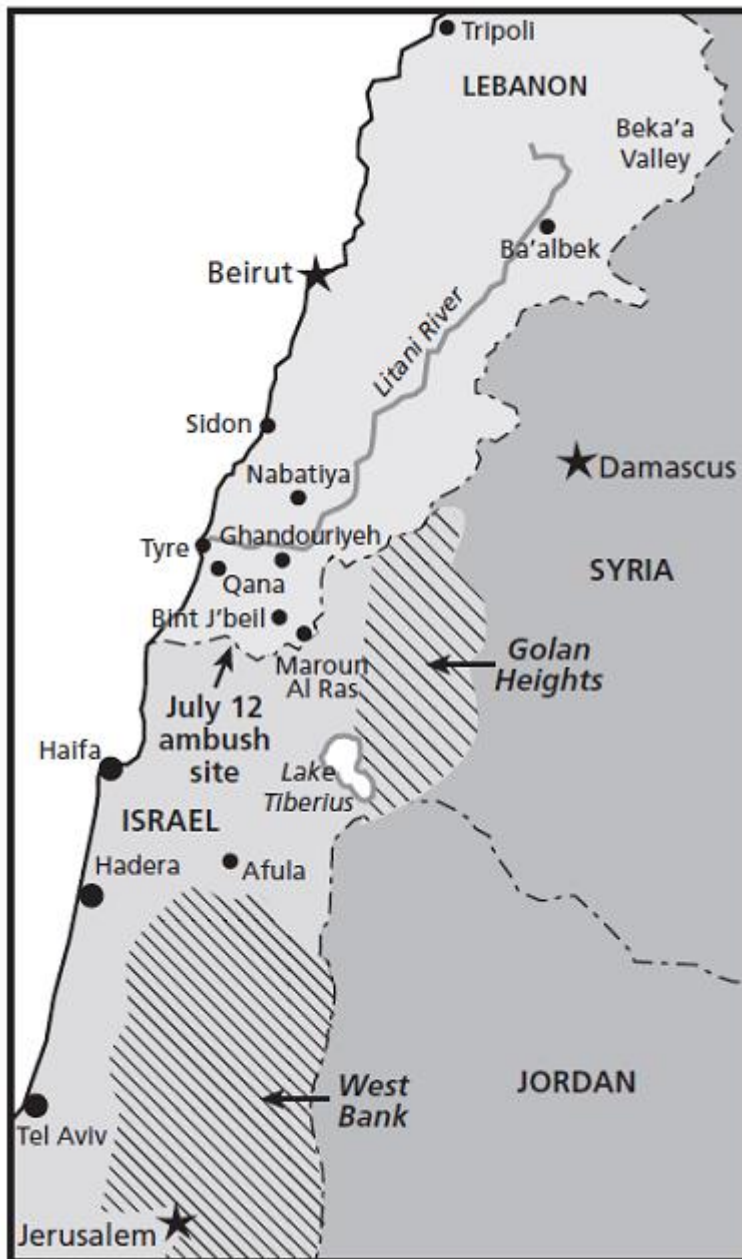
Warden, John A.: *The Enemy As A System*, *Airpower Journal*, kevät 1995.

LIITTEET

Liite 1: Kartta operaation keskeisimmistä toiminta-alueista

Liite 2: John Wardenin kehäteoria

KARTTA OPERAATION KESKEISIMMISTÄ TOIMINTA-ALUEISTA

Kuva 1: Operaation keskeisimmät toiminta-alueet¹²⁰

¹²⁰ Lambeth (2011), s.16

1 JOHN WARDENIN KEHÄTEORIA

Strategista suunnittelua ei tule aloittaa yksittäisen ilma-alueen, tehtävän, aseiden tai edes koko vihollisen asevoimien tarkastelulla. Vihollinen tulee nähdä kokonaisvaltaisesti. Ensimmäiseksi tulee tarkastella omia tavoitteita ja vasta sitten mitä viholliselle on tapahduttava, jotta nämä tavoitteet saavutetaan.¹²¹ Kyseessä olevan teorian mukaan strategisessa suunnittelussa vihollinen tulee nähdä järjestelmänä, joka koostuu useista alajärjestelmistä. Vastustajan näkeminen järjestelmänä voi yksinkertaistaa asioita, mikä on toisaalta hyvä toisaalta huono asia. Tämänkaltainen ajattelutapa voi yksinkertaistaa monisäikeisen kokonaisuuden niin, että sitä on helpompi käsitellä. Toisaalta yksinkertaistaminen voi huonosti tehtynä jättää tarkastelun ulkopuolelle keskeisiä asioita. Tähän jäsentelyyn sopii viiden kehän malli. Se on laajennettavissa helposti niin, että sillä voi tarkastella pienempiäkin yksityiskohtia suuresta järjestelmästä.¹²²

Teorian viisi strategista kehää koostuvat johtoelimestä, toiminnalle elintärkeistä kohteista, infrastruktuurista, väestöstä ja taistelumeکانismista. Teorian mukaisessa ajattelumallissa tärkeintä on ensimmäisenä mainittu johtoelin, joka sijaitsee kehän sisimmällä alueella. Kaikista vähiten strategista tärkeyttä on taistelumeکانismilla, joka sijaitsee ulkokehällä. Muut kehät sijoituvat näiden kahden väliin sisäkehältä ulkokehälle mainitussa järjestyksessä. Käytännössä minkä tahansa kokonaisuuden voi asettaa näille kehille ja löytää niistä kyseiset alajärjestelmät.¹²³ Kokonaisuus voi esimerkiksi olla valtio, rikollisjärjestö tai terroristiorganisaatio.

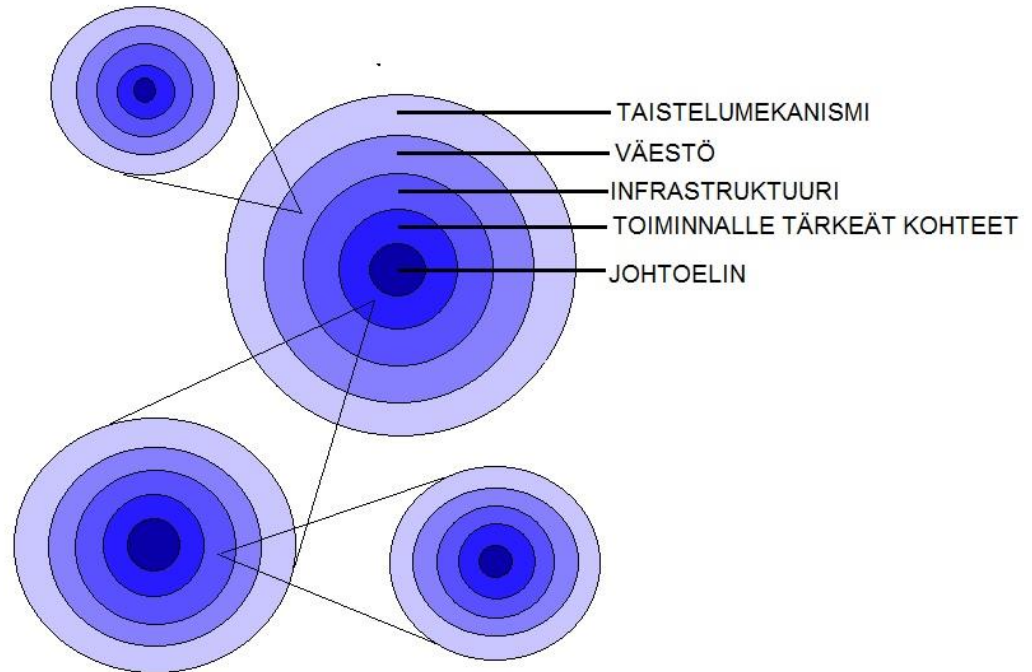
Kunkin kehän sisältö tulee ymmärtää myös uutena kehämallina. Esimerkiksi jonkin valtion toiminnalle elintärkeistä kohteista voidaan valita energiavoimala, jolla on myös nämä viisi kehää. Voimalalla on johto, joka vastaa voimalan toiminnasta. Sillä on jokin toiminnolle elintärkeä raaka-aine, jonka avulla se tuottaa energiaa. Voimalalla on infrastruktuuri, jolla sähköä voidaan tuottaa ja jakaa eteenpäin. Myös näistä alasysteemeistä löytyy kaikista viiden kehän malli. Esimerkiksi elintärkeästä raaka-aineesta löytyy joku henkilö tai organisaation osa, joka on vastuussa tästä toiminnasta. Tällä toiminnolla on myös oma mahdollistajansa (toiminnalle elintärkeä kohde), olkoon se vaikka öljytankkeri. Näin voidaan jatkaa kunnes systeemi on pil-

¹²¹ Warden, John A.: *The Enemy As A System*, *Airpower Journal*, kevät 1995, s. 3

¹²² Warden (kevät 1995), s. 4–5

¹²³ Warden (kevät 1995), s. 5

kottu pieniin osiin ja sen haavoittuvuuksien ja tärkeiden kohteiden ymmärtäminen on helppompaa.¹²⁴

Kuva 2: Kuva teoramallista, jossa on myös havainnoitu alajärjestelmien alajärjestelmiä

Kehäteorian käyttäminen sodankäynnissä edellyttää, että vihollista ei nähdä vain armeijana, vaan järjestelmänä, jonka osa armeija on. Vihollinen voidaan hyvin usein lamauttaa muillakin keinoilla kuin iskemällä sen armeijaan. Hyvin usein juuri armeijaan iskeminen on se kaikkein vaikein ja eniten työtä vaativa keino. Parempi keino vaikuttaa viholliseen on sen strategisille kehille vaikuttaminen. Wardenin kehäteorian mukaan avain menestykseen on pitää mielessä deduktiivinen ajattelutapa, jossa edetään suuremmasta kokonaisuudesta pienempään.¹²⁵ Näin ollen tulee edetä järjestelmästä kohti sen alajärjestelmiä ja edelleen sen alajärjestelmiin.

Jokainen vihollinen on yksilöllinen ja jokaisen systeemin strategiset painopisteet voivat vaihdella suurestikin niin haavoittuvuudeltaan kuin vaikuttavuudeltaan. Näin ollen viiden kehän malli ei välttämättä sovellu sellaisenaan jokaiseen viholliseen, mutta se antaa hyvän lähtökoh-

¹²⁴ Barry, Schneider R. ja Grinter, Lawrence E.: *21st Century Warfare Issues*, Air University Press, Maxwell Air-force Base, Alabama, 1998, s. 110

¹²⁵ Warden (keväät 1995), s. 9–10

dan vihollisen jäsentelylle.¹²⁶ Näistä syistä myös jokaisen vihollisen kohdalla kehien sisältö vaihtelee. Kehien tarkoitukset ovat kuitenkin teorianomallisissa kohteesta riippumatta samat. Seuraavaksi on kuvattu kehien keskeisten kohteiden tarkoitusta ja sisältöä pääasiassa valtion sitoen.

1.1 Teorian kehien toiminnot

Johtoelin

Jokaista systeemiä johdetaan jollain tavalla. Oli kyseessä hallitus, laivasto tai tukikohta niin sillä on johtoelin. Tämä kaikkein keskeisin alajärjestelmä on alajärjestelmistä ainoa, joka kykenee tekemään päätöksiä ja antamaan käskyjä koko järjestelmän ohjaamiseksi. Ilman tätä alajärjestelmää koko järjestelmän toiminnasta tulisi tehotonta.¹²⁷ Nykyaikana johtoelimen toitaallinen tuhoaminen sodankäynnissä on erittäin vaikeaa, ellei jopa mahdotonta. Samaan aikaan johtoyhteyksistä on kuitenkin tullut tärkeämpiä kuin koskaan ja erittäin haavoittuvia hyökkäyksille. Ilman johtamisyyhteyksiä johtoelin on kuin aivot ilman hermokanavia ja kykenemätön antamaan käskyjä toiminnoille. Myös moraalien ylläpitäminen sekä kansassa, että taistelujoukoissa tulee erittäin vaikeaksi ilman viestintäkanavia. Yksi teorian keskeisistä tavoitteista on saattaa johtoelin sellaiseen tilaan, jossa se mieltää vaikuttamisen kohteena olevan toiminnan, esimerkiksi sotatoimien, jatkamisen olevan merkityksetöntä tai mahdotonta. Tällaiseen tilanteeseen päästään usein vaikuttamalla muihin ulkokehiin.¹²⁸

Toiminnalle elintärkeät kohteet

Seuraavalle kehälle sijoittuvat kohteet, jotka ovat valtion tai organisaation toiminnalle elintärkeitä ja ilman joita se ei kykene ylläpitämään itseään. Nämä toiminnot eivät välttämättä vaikuta välittömästi sodankäyntiin itsessään. Modernissa maailmassa kaupungit ovat kasvaneet suuriksi ja teknologisoituminen on tehnyt monet kaupungit ja toiminnot riippuvaisiksi sähköstä ja polttoaineesta. Ihminen voi elää ilman sähköä ja polttoainetta, mutta nyky-yhteiskunnan elämä vaikeutuu merkittävästi ilman näitä perustoimintoja. Nämä kaksi yhteiskunnalle kriittistä kohdetta muodostuvat hyvin useissa tapauksissa elintärkeiksi kohteiksi. Näihin kohteisiin voidaan usein vaikuttaa, olivat ne sitten tuontituotteita tai sisäisesti tuotettuja. Energiantuotannossa tarvittavat yksiköt ja polttoaineenjalostamot ovat usein myös hyvin vähälukuisia suurimmis-

¹²⁶ Warden (kevät 1995), s. 10

¹²⁷ Sama, s. 10

¹²⁸ Sama, s. 11

sakin valtioissa.¹²⁹ Edellä mainituista syistä, tällä kehällä sijaitsee usein strategisia painopisteitä, joihin vaikuttaminen on kannattavaa niiden suuren vaikutuksen vuoksi.

Toiminnalle elintärkeisiin kohteisiin vaikuttaminen voi myös ajaa johtoelimen tekemään päätöksen luovuttamisesta. Syynä voi olla esimerkiksi, ettei järjestelmä pysty toimimaan ilman elintärkeitä kohteita, toiminta on vaikeutunut merkittävästi elintärkeiden kohteiden vaurioitumisesta tai elintärkeiden kohteiden vaurioitumisella on liian suuret valtion sisäiset poliittiset tai taloudelliset vaikutukset, joita ei pystytä kestämään.¹³⁰ Keskeisintä toiminnalle elintärkeissä kohteissa on, että ne ovat toiminnan mahdollistajia. Ne eivät itsessään ohjaa toimintaa, vaan mahdollistavat systeemin kaikkein keskeisimpien toimintojen suorittamisen.

Infrastrukturi

Infrastrukturi-kehälle kuuluu joukko toimintoja ja kohteita, joita järjestelmä käyttää hyväksi toiminnoissaan. Tälle kehälle kuuluu esimerkiksi valtion liikenneverkko, jolla voidaan liikutella sekä armeijan että siviilien materiaalia ja henkilöstöä. Yleishyödylliset tuotantoyksiköt kuten ruokateollisuus ja myös suurin osa tehtaista kuuluvat nimenomaan infrastruktuuriin - eivät toiminnalle elintärkeisiin kohteisiin.¹³¹ Tämä johtuu esimerkiksi kohteiden määrästä: esimerkiksi tieverkosto on usein hyvin laaja ja yhden tien tuhoaminen ei aiheuta dramaattisia toimenpiteitä ja tuhoutunut tieosuus voidaan ohittaa.

Väestö

Väestö-kehään vaikuttaminen suoranaisesti aseilla on hyvin vaikeaa. Kohteita on liikaa ja monissa tapauksissa väestö on valmis kestämään suuriakin tappioita ennen kuin se kääntyy omaa johtoaan vastaan. Väestöön vaikuttamisella voi kuitenkin olla suurikin vaikutus, jos toisen osapuolen väestölle ei ole suurta merkitystä sodan lopputuloksella. Esimerkiksi Vietnamin sodassa Pohjois-Vietnam aiheutti Yhdysvaltaisille joukoille niin suuret tappiot, että Yhdysvaltojen väestö ei enää suvainnut näin suuria omia tappioita ja tuki sodalle vähentyi huomattavasti. Näin ollen Yhdysvaltojen väestö vaati hallitusta lopettamaan toimet Vietnamissa.¹³² Tästä nähdään hyvin, kuinka muihin kehiin vaikuttamalla voidaan saada aikaan vaikutuksia johtoelimen päätöksen tekoon.

¹²⁹ Warden (keväät 1995), s. 11

¹³⁰ Sama, s. 11

¹³¹ Sama, s. 12

¹³² Sama, s. 12

Väestöön vaikuttaminen aseellisesti on joissain tapauksissa onnistunut vaikuttamaan myös itse johtoon. Kuitenkin on myös tapauksia, joissa se on saanut väestön moraaliln nousemaan ja asettumaan lujemmin oman johtajansa taakse. Näin kävi esimerkiksi toisessa maailmansodassa Saksan pommittaessa Ison-Britannian suurimpia kaupunkeja. Väestöön vaikuttaminen aseellisesti voi olla myös länsimaalaisesta näkökulmasta hyvin epäeettistä. On kuitenkin pidettävä mielessä, että jotkin tahot voivat käyttää sitä tavoitteisiinsa pääsemiseksi.¹³³ Varsinkin terroristijärjestöt käyttävät tätä hyväkseen luomalla pelon tunnetta väestöön. Näin voidaan vaikuttaa suurestikin jonkin valtion poliittiseen johtoon.

Näin ollen voidaan katsoa, että itse aseellinen vaikuttaminen näille kehille ei ole länsimaisen valtion kannalta kannattavaa. Nykyteknologia tarjoaa useita vaikuttamisen mahdollisuuksia näille kehille, ilman että varsinaisia henkilövahinkoja tarvitsee tuottaa. Tällaisia esimerkkejä on lukuisia viimeaikaisista sodista, joissa varsinkin internetiä on käytetty hyväksi vaikutettaessa väestön yleiseen mielipiteeseen strategisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

Taistelumekanismi

Taistelumekanismi-kehälle sijoittuu usein vihollisen armeija. Vaikka usein ajatellaan, että armeija on kaikkein tärkein sodan elementti, on se kuitenkin vain voimankäytönväline sodassa. Sen tehtävänä on suojella koko järjestelmän sisempiä kehiä ja vaikuttaa aseellisesti vihollisjärjestelmän kehiin. Ajattelutapa, jossa armeija nähdään vain voimankäytön välineenä eikä koko vihollisjärjestelmänä ei ole kovin perinteinen. Tämä johtuu siitä, että useimmat sotateoriat on tehty näkökulmasta, jossa ei ole ollut muuta vaihtoehtoa kuin vaikuttaa vihollisen armeijaan. Kuitenkin nykyteknologia on mahdollistanut sellaisen vaikuttamisen, jossa armeija nähdään vain voimankäytön välineenä.¹³⁴ Nykyään varsinkin internet on avannut uusia vaikuttamisen mahdollisuuksia esimerkiksi poliittisiin päämääriin.

1.2 Kokonaisuuden ymmärtäminen

Kehät ovat esitellyssä järjestyksessä järjestelmässä, koska sisimmällä kehällä oleviin alajärjestelmiin vaikuttamisella on suurin vaikutus koko järjestelmään. Mitä sisempänä kehä on, sitä pienemmän määrän kohteita se sisältää. Johdossa kohteita on vähiten ja taistelumekanismissa eniten.¹³⁵ Näin on siis useimmissa tapauksissa. Kuitenkin kaikki järjestelmät eivät ole samantlaisia ja kehien sisältö sekä joissain tapauksissa jopa järjestyskin voivat vaihdella järjestelmä-

¹³³ Warden (keväät 1995), s. 12

¹³⁴ Sama, s. 13

kohtaisesti. Tärkeimpiä ovat taustatekijät ja tosiseikat, joilla kohteiden kuulumista kullekin kehälle perustellaan. Myös kehien keskinäiset yhteydet ja vaikutukset toisiinsa tulee ymmärtää.

Vaikka vihollisjärjestelmä voidaan siis usein asettaa näille kehille edellä mainitussa järjestyksessä, vaikuttaminen kehiin yhtäaikaaisesti voi olla mahdotonta. Esimerkiksi Japani pystyi Toisessa maailmansodassa vaikuttamaan vain Yhdysvaltojen armeijaan, ei ollenkaan muille kehille. Warden on väittänyt, että niissä tapauksissa joissa aseellinen vaikuttaminen on mahdotonta, jää ainoaksi vaikuttamiskeinoksi epäsuora vaikuttaminen psykologisen sodankäynnin näkökulmasta tai epätavallisten sodankäynnin keinojen käyttäminen.¹³⁶ Toisaalta voidaan viimeaikaisten länsimaisten kriisien valossa todeta, että juuri psykologiset vaikuttamisen keinot ovat olleet yksi suurimmista vaikuttamisen keinoista ja niiden merkitys on ollut hyvinkin suuri. Aseellinen voimankäyttö tulisi ennemminkin nähdä viimeisenä keinona vaikuttaa viholliseen. Paras vaikutus saadaan, kun kaikille kehille isketään yhtä aikaa niin sanotulla rinnakkaisiskulla. Strategisia kohteita on usein vähän ja niillä on taipumus olla pieniä ja kalliita. Kalleuden vuoksi niillä on usein myös pieni määrä varajärjestelmiä, jos ollenkaan. Rinnakkaisiskuilla on tarkoitus saada aikaan vaikutus, jonka jälkeen vihollisjärjestelmän alajärjestelmistä suurin osa ei kykene toimimaan. Jos taas iskettäisiin sarjoissa useita päiviä kestävässä iskuissa, vihollinen ehtisi reagoimaan ensimmäisiin iskuihin ja vaikeuttaa tulevien iskujen suorittamista ja minimoida niiden aikaansaamia vaikutuksia.¹³⁷

On myös tärkeää ymmärtää kaikkien toimintojen tähtäävän siihen, että vihollisjärjestelmän johto tai koko järjestelmä ohjataan siihen tilaan kuin itse on haluttu. Vaikuttaminen pelkkään teollisuuteen tai infrastruktuuriin ei välttämättä aiheuta mitään välitöntä vaikutusta armeijassa, mutta se vaikuttaa johdon päätöksentekoprosessiin. Ajatuksena on siis kaikissa tapauksissa aiheuttaa painetta sisimmälle kehälle, johtoelimelle. Ei ole järkevää ajautua aseelliseen kansakäymiseen vihollisen armeijan kanssa, jos se voidaan ohittaa strategisella sodankäynnillä joko hyökkäyksellisesti tai puolustuksellisesti.¹³⁸ Armeijaan saatetaan kuitenkin joutua vaikuttamaan, jos se suojaa sisempiä kehiä niin hyvin, ettei muita keinoja ole. Tässä tapauksessa tulisi armeijaa tarkastella järjestelmänä ja luoda sille alajärjestelmät aivan kuten valtiolle tai organisaatiollekin voi luoda. Tästä voi siirtyä vieläkin syvempään tarkasteluun ja ajatella pelkätään armeijan johtoelintä järjestelmänä jolla on alajärjestelmät. Näin ollen vaikuttamalla jo-

¹³⁵ Sama, s. 14

¹³⁶ Warden (keväät 1995), s. 13

¹³⁷ Sama, s. 16–17

honkin johtoelimen alajärjestelmään voidaan saavuttaa hyvinkin suuri vaikutus koko vihollisen armeijaan.¹³⁹ Tällaisia kohteita olisi tarkoitus löytää useilta kehiltä. Näin edellä mainitun rinnakkaisiskun vaikutus olisi mahdollisimman suuri.

1.3 Näkökulmia Wardenin kehäteoriasta

Wardenin kehäteoriassa positiivista on sen monipuoliset käyttömahdollisuudet. Sitä voidaan käyttää niin perinteistä armeijaa tai valtiollista toimijaa vastaan kuin sissitaktiikalla toimivaa terroristijärjestöäkin vastaan¹⁴⁰. On kuitenkin tärkeää muistaa että kehien sisältö voi vaihdella tällöin suurestikin. Wardenin teoriaa on myös kiitelty siitä, että se pakottaa operaation suunnittelijat tarkastelemaan vihollistaan ja purkamaan sen osiin. Näin on tarkoitus ymmärtää sitä paremmin. Tällä tavoin operaation suunnittelijat joutuvat myös miettimään mitä viholliselle on tapahduttava ennen kuin tavoitteet ovat saavutettavissa. Näin päästään luonnollisesti suunnittelemaan operaatiossa suoritettavia tehtäviä.¹⁴¹

Teoriaa on syytetty sen johtajuuskeskeisyydestä. Joidenkin väitteiden mukaan se asettaa aina johtajuuden keskipisteeseen, vaikka näin ei kaikissa systeemeissä ole¹⁴². Warden on kuitenkin todennut, ettei kehien aina tarvitse olla kyseisessä järjestyksessä, vaan ne voivat muuttua. Kehäteoriaa on myös kritisoitu siitä, että se pelkistää asioita liikaa ja väittää kaikkien järjestelmien olevan jaettavissa viidelle kehälle. Se pelkistää psykologista ajattelua, jonka mukaan kaikki toiminta olisi jotenkin johtajahallinneista. Teoriasta puuttuu joidenkin teoretikoitten mukaan myös selkeä orgaaninen yhteys eri kehien väliltä. Useimmissa valtioissa nämä yhteydet ovat, mutta muissa järjestelmissä näiden kehien yhteys voi olla olematon. Näin ollen vihollisen voi nähdä vain joukkona kohteita joihin tulee iskeä, mutta todellista vaikutusta ei saavuteta koska kehillä ei ole todellista yhteyttä toisiinsa. Myös iskujen vaikutusta toisille kehille on vaikea arvioida ja näin voidaan saavuttaa ketjureaktio, jonka loppua ei voida tietää.¹⁴³

¹³⁸ Sama, s. 13

¹³⁹ Warden (keväät 1995), s. 15

¹⁴⁰ Lofgren, Jeffrey G.: *21st century air power theorists: Who has it right John Warden or Robert Pape?*, National War College, Washington, 2002, s. 7

¹⁴¹ Lofgren (2002), s.8

¹⁴² Sama, s. 7

¹⁴³ Carr, Anthony B.: *America's conditional advantage: airpower, counterinsurgency, and the theory of John Warden*, Air University Maxwell Air Force Base, Alabama, 2009, s. 21–22

Teorian yhtenä haavoittuvuutena piilee myös sen suuri tarve tiedustelutiedolle. Käytännössä vihollisesta tulisi tietää lähes kaikki, jotta iskujen vaikutuksia ja niiden tärkeysjärjestyksiä voitaisiin arvioida kunnolla. Esimerkiksi fyysiset kohteet voivat olla helppojakin tiedusteltavia, mutta motiivit, strategia ja aikomukset ovat joskus lähes mahdotonta tiedustella ja niistä voidaan esittää vain arvauksia.¹⁴⁴

¹⁴⁴ Carr (2009), s. 21–22